

Täysistunto

Tiistai 19.10.2021 klo 14.02—16.25

Täysistunto alkoi klo 14.02. Täysistunto keskeytettiin klo 14.20. Täysistuntoa jatkettiin klo 14.28. Täysistunto päättyi klo 16.25.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (14.02—14.20 ja 14.28—14.59) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (14.59—16.25).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kansalaisaloitteet

Eduskunnalle on 15.10.2021 toimitettu kansalaisaloite KAA 9/2021 vp: Uhanalaisten lajien metsästäminen kiellettävä metsästyslaissa.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avioliittolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 172/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Hyvät edustajat! Tässä vaiheessa haluan todeta, että vaikka ennakkotietojen mukaan edustaja Henriksson olisi esittelemässä tätä hallituksen esitystä, niin hän on ilmoittanut,

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

että hänestä riippumattomista syistä hänellä on ollut matkustuseste saapua tähän. Arvioimme ruuhkatilanteemme takia niin, että tämä lähetekeskustelu joka tapauksessa tässä kohtaa käydään. — Ensimmäinen puheenvuoro, edustaja Kiuru, Pauli.

Keskustelu

14.04 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Todella tärkeä lakiesitys hallitukselta, ja on todella myös harmi, että ministeri ei ole asiaa esittelemässä. Mutta onnistuuhan se esittely täältä oppositiostakin.

Ensinnäkin esityksessä ehdotetaan, että avioliittolakiin lisättäisiin säännökset, jotka mahdollistavat pakottamalla solmitun avioliiton purkamisen kumoamalla. Ja mitä tämä pakkoavioliitto tarkoittaa? Lyhyesti: ilman toisen vapaata tahtoa painostuksen kautta pakotetaan avioliittoon, ja tämä painostus voi kohdistua yhtä hyvin naisiin kuin miehiin, lapsiin kuin täysi-ikäisiin, kotimaassa asuviin kuin osittain tai kokonaan ulkomailla asuviin. Hyvin tyypillinen tilanne on se, että maahanmuuttajataustainen tyttö naitetaan ulkomailla asuvan miehen kanssa vastoin omaa tahtoaan.

Esitys on tärkeä, oikeansuuntainen. Tässä puhutaan ihmisoikeusasioista, niin kuin monesti täällä salissa puhutaan. Joitakin puutteita tai parannuskohtia tässä kyllä on.

Ensinnäkin, jos lähdän hallitusohjelman kirjauksista, niin hallitusohjelman kirjauksissa sanotaan, että ”mahdollistetaan pakkoavioliittojen mitätöinti ja selvitetään niiden kriminalisointi”. No ensinnäkään tässä hallituksen esityksessä ei mahdollisteta mitätöintiä eikä mahdollisteta kriminalisointia — eli hallitus toimii hallitusohjelmaa vastaan, mutta siihen olemme jo tottuneet. [Mikko Kärnän välihuuto]

Sitten otan täältä... Kun hallituksen esitys on ollut tietysti lausuntokierroksella, niin esimerkiksi Naisjärjestöjen Keskusliitto ja Monika-Naiset liitto ovat arvioineet, että tämä mitätöintimahdollisuuden puuttuminen on uhrin oikeuksien kannalta ikävä puute tässä esityksessä. Ja tuon esiin myös sen, että edustaja Pia Kauma on viime vaalikaudella, 2019, tuonut lakialoitteen, jossa sekä tämä mitätöintimahdollisuus että kriminalisointi ovat olleet esillä. Eli on olemassa hyvät pohjat, jos niitä halutaan käyttää — ja toivottavasti käytetään — valiokunnassa.

Suomessa ei ole siis rikosnimikettä pakkoavioliitolle eikä nytkään tule. Jos rangaistusta lähdetään hakemaan, niin sen täytyy lähteä sieltä ihmiskaupan, törkeän ihmiskaupan tai pakottamisen kautta. Ja kun niissä tapauksissa ja tässä tapauksessa täytyy lähteä asianomistajarikoksen kautta, niin se tietysti sille uhrille asettaa melkoiset paineet, koska siellä saatetaan olla kova painostus suvun tai uskonnollisen viiteryhmän taholta.

Olisin kysynyt ministeriltä: miksi tämä mitätöinti nyt tästä puuttuu, ja mihin jäi kriminalisointi? [Puhemies koputtaa] Katsotaan nyt sitten, miten tämän asian käsittely etenee [Puhemies koputtaa] tässä salissa tänään. [Leena Meri: Aika hyvä esittely kyllä!] — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

14.07 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Tämä pakkoavioliittojen kumoaminen on kyllä lähtökohtaisesti merkittävä askel tyttöjen oikeuksissa. Niin kuin edustaja Kiuru edellä toi esille, niin me olisimme kokoomuksessa valmiita kovempaankin mitätöimiseen — emme pelkästään tähän kumoamiseen, vaan viemään tämän pidemmälle, ja edustaja Kiuru toi hyvin tämän asian esille.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Tässähän esitetään avioliittolakiin muutosta, joka mahdollistaisi sen, että pakottamalla solmittu avioliitto voitaisiin purkaa kumoamalla. Pakkoavioliitolla tässä tarkoitetaan avio-
liittoa, jossa toinen tai molemmat puoliset eivät ole voineet vaikuttaa avioliiton solmimi-
seen tai puolison valintaan. Erona avioeroon tässä esityksessä olisi se, että kumotun avio-
liiton seurauksena puolison siviilisääty ei olisi tämän jälkeen ”eronnut” vaan palautuisi itse
asiassa tätä edeltävään tilaan ennen avioliiton solmimista. Oikeusministeri Henriksson to-
tesi tätä esitystä kommentoidessaan, että tämä on ”tärkeä viesti siitä, että oikeusjärjestyk-
semme ei hyväksy pakottamalla solmittu avioliittoa”, ja näin tämän viestin pitää kaikille
olla.

Meillä Suomessa pakkoavioliiton uhreja on ollut viime vuosina aiempaa enemmän. Ri-
kosuhripäivystyksen ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiantuntijat ovat tuo-
neet esille huolen siitä, että nämä määrät ovat kasvaneet merkittävästi. Rikosuhripäivys-
tyksellä on autettavanaan viitisenkymmentä pakkoavioliiton uhria, ja sisäministeriön alai-
sessa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmässä oli viime kesänä 137 pakkoavioliiton uh-
ria. Itse asiassa se on noin 100 ihmistä enemmän kuin vuoden 2018 lopulla, ja tosiasia on,
hyvät kollegat, se, että meillä on sitä enemmän pakkoavioliittoja, mitä enemmän on maa-
hanmuuttajia kulttuureista, joissa pakkoavioliittoja tapahtuu.

Jäin tässä miettimään, kun me kokoomuksessa aiemmin olemme esittäneet, että kerjää-
minen pitäisi kieltää. Silloin perustuslakiasiantuntijat Martin Scheinin ja Ojanen totesivat,
että kerjäämistä ei voida kieltää sen takia, että se kohdistuu vain tiettyyn etniseen ryhmään.
Olisin kysynyt oikeusministeri Henrikssonilta, miten tämä lainsäädäntö eroaa siitä kokoo-
muksen tahdosta kieltää kerjääminen lainsäädännöllä, joka koettiin siis ihmisoikeuksien
vastaiseksi sen takia, että se kohdistui tiettyyn etniseen ryhmään. No, nyt kun katsotaan tä-
män Henrikssonin esittämän lain perusteluja, niin tässä todetaan sivulla 5, että ”pakkoavio-
liittoja voidaan ryhmitellä eri tavoin”, ja tässä esityksessä ne ryhmitellään kolmeen eri ryh-
mään: ulkomailla solmitut ja niin poispäin, maahanmuuttajataustaiset ja niin poispäin,
Suomessa asuva Suomen kansalainen solmii avioliiton ulkomaalaisen naisen kanssa ja niin
poispäin. Nyt pitää Martin Scheininilta ja Ojaselta kysyä, että kun tämä on läpäissyt jo ai-
nakin ensimmäisen vaiheen perustuslain tulkinnassa, niin eikö nyt voida viedä eteenpäin
tämä kokoomuksen tavoite kerjäämisen kieltämiseksi, kun kerran eiväthän nämä eroa mil-
lään tavalla siitä, että tosiasiallisesti tämäkin lainsäädäntö — vaikka koskee toki edustaja
Zyskowiecia ja Heinosta ja kaikkia muitakin suomalaisia — de facto kohdistuu tiettyihin
etnisiin ryhmiin, niin kuin tässä esityksessäkin esille tuodaan.

Pakkoavioliittojen määrästä ei ole Suomessa tarkkaa tietoa, mutta määrät ovat siis koko
ajan olleet kasvussa. Pakkoavioliittohan voi olla myös sellainen, että Suomessa asuva nuo-
ri lähetetään ulkomaille naimisiinmenotarkoitukseen, ja myös tähän esitetään tässä toimen-
piteitä. Olisin halunnut ministeriltä kysyä myös: miksi silloin tässä tunnustettaisiin vain
erityisestä syystä, jos toinen puolisoista on asunut avioliiton solmimishetkellä Suomessa,
miksi tässä on tällainen tietyllä tavalla aukko jätetty tähän kokonaisuuteen?

Ja täytyy, arvoisa puhemies, huomioida sekin, että näistä tapauksista iso osa jää pimen-
toon perheen tai suvun taholta tulevan pelon, uhkan ja painostuksen takia, eli tytöt eivät us-
kalla reagoida näihin tilanteisiin ja tuoda näitä asioita esille. Pakkoavioliitolla on, arvoisa
puhemies, usein yhteys kunniaan liittyvään väkivaltaan ja sen pelkoon. Uhri saattaa myös
joutua yhteisönsä hylkäämäksi, syrjimäksi, jos tilanteeseen puututaan, jos hän pyrkii pois
pakkoavioliitosta tai välttämään sen solmimisen.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Arvoisa puhemies! Kun näihin esittämiini kysymyksiin en valitettavasti nyt ministerin tänne tulon esteen takia saa vastausta, niin esitän, että tämä asia jätetään pöydälle ensi tiistain 26.10.2021 täysistuntoon asti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ovaska.

14.13 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Esitän, että tämä asia käsiteltäisiin tänään toisessa täysistunnossa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Sitten vielä puhujalistaan. — Edustaja Keto-Huovinen.

14.14 Pihla Keto-Huovinen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitus todellakin esittää, että avioliittolakiin lisättäisiin säännökset, jotka mahdollistavat pakottamalla solmitun avioliiton purkamisen kumoamalla, ja tämä asia on erityisen tärkeä tyttöjen ja naisten suojelemiseksi sekä naisten oikeuksien vahvistamiseksi yhteiskunnassa.

Kannatan todellakin edustaja Heinosen esitystä siitä, että tämä laitettaisiin pöydälle niin, että ministeri on paikalla. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä totean, että itse asiassa minun olisi pitänyt jo heti tehdä niin, että keskustellaan vain tästä pöydällepanosta. Nyt on tehty yksi kannatettu esitys, ja nyt keskustelemme vain pöydällepanosta. — Edustaja Werning.

14.15 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Ovaskan tekemää ehdotusta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. Meillä on täällä kaksi kannatettua ehdotusta pöydällepanosta, ja... [Leena Meri: Puhemies!] — Anteeksi, en nähnyt. — Edustaja Meri.

14.15 Leena Meri ps: Pidän tätä erittäin tärkeänä, että voimme ministerin läsnä ollessa käsitellä tätä. Minullakin on lakivaliokunnan puheenjohtajana muutama kysymys ministerille valmistelusta.

Mutta haluan nyt varmistaa tuosta ajankohdasta: Eihän ministeri ole nyt pidempään poissa, niin että tuona ajankohtana varmasti — onko kenelläkään tietoa — ministeri pääsi paikalle? Siitähän ei ole sitten iloa, jos meillä on taas uusi... Vai joudummeko me sitten vain uudestaan pöytäämään? Onko kenelläkään tietoa, pääseekö ministeri tuolloin, ehdotettuna ajankohtana? — Kiitos, puhemies.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rantanen.

14.16 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Pidän erityisen tärkeänä, että meillä täällä on ministeri vastaamassa tästä hallituksen esityksestä. Nimittäin tämä ei aivan yksioikoinen eikä ongelmaton lausuntopalautteen perusteella ole. Itse asiassa mielelläni kuulisin myöskin ministeriltä siitä, että vaikka täällä on nyt viimeisten kahden vuoden aikana monasti käytetty ihmisoikeussopimuksia ja kansainvälisiä sopimuksia perusteena tehdä erilaisia asioita, niin nyt tässä esityksessä ei noudateta Istanbulin sopimusta ja ei noudateta GREVION antamia suosituksia ja huomautuksia. Siinä mielessä olisi kyllä hyvä näihinkin

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

asioihin saada vastaus, ja sen lisäksi myös erityisesti tähän alle 18-vuotiaiden ulkomailla solmiman avioliiton tunnustamiseen Suomessa. Nämä ovat aika isoja kysymyksiä, joten mielellään siten, että ministeri on paikalla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt keskustellaan vain tästä pöydällepanojankohdasta. — Edustaja Zyskowicz.

14.17 Ben Zyskowicz kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Voisitteko laittaa mikrofonin päälle?

Joo, ensimmäisen kerran, no niin. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kuten jo nyt on huomattu, asia on hyvin tärkeä ja siihen liittyy monia kysymyksiä, joita halutaan esitellä ministerille esittää, joten on hyvin perusteltua, että asia pannaan pöydälle tilanteeseen, jossa ministeri on tilaisuudessa osallistua keskusteluun.

No, vaatiiko tämä sitten sitä, että se pannaan pöydälle esimerkiksi ensi tiistaille, niin kuin edustaja Heinonen ehdotti, vai riittääkö, että se pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon, mitä edustaja Ovaska esitti, ja ilmeisesti hän tarkoitti, että ei huomiseen istuntoon, vaan että tänään pidettäisiin vielä toinen istunto? Itse ajattelen, että jos tämä seuraava istunto tänään pidetään vasta kaikkien muiden asioiden käsittelyn jälkeen eli illalla, niin mielestäni se ei ole kovin hyvä ajankohta tämän tärkeän asian käsittelemiseksi, ja siinä tapauksessa olisi tarkoituksenmukaista, että se laitettaisiin ensi tiistaille ja pantaisiin listan ensimmäiseksi asiaksi, jolloin päiväsaikaan tämä keskustelu voitaisiin käydä.

Mikäli sen sijaan on mahdollista, kun kuulin, että ministeri saapuu taloon noin kello 16, että silloin heti tämän asian käsittely jatkuisi, niin silloinhan se keskustelu voitaisiin käydä päiväsaikaan. En nyt tiedä, mikä on puhemiehen tarkoitus, mutta luulen, että turvallisinta olisi nyt laittaa asia pöydälle ensi tiistaille, niin kuin edustaja Heinonen esitti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen, ja pöydällepanosta.

14.18 Timo Heinonen kok: Kyllä, arvoisa rouva puhemies! — Itse en koe tässä olevan nyt minkäänlaista hallitus—oppositio-kysymystä. Me tuemme hallituksen esitystä. Olisimme toki viemässä sitä piirun verran kauemmaksikin, ja sen takia ymmärtäisin tämän vastaehdotuksen pöydällepanosta, että pidetään tänään kiireisesti toinen istunto, keskeytetään tämä ja aloitetaan uudestaan, jos olisi kyse tarkoituksellisesta viivyttämisestä tai asian etenemisen vaikeuttamisesta. Eihän siitä tässä ole kyse, vaan me haluaisimme ministerin esittelemään kerrankin hyvää esitystä, ja me haluaisimme osoittaa hänelle kiitoksen tästä esityksestä mutta tuoda myös esille kysymyksiä, joita tämä esitys on jo nyt aiheuttanut tässä keskustelussa.

Sen takia toivoisin, että hallituspuolueilta löytyisi ymmärrystä sille, että ottaisimme tämän ensi tiistaina päiväsaikaan keskusteluun. Tiedän, että ministeri Henriksson priorisoi aina, niin kuin olisi tänäänkin lentokoneen salliessa priorisoinut, eduskunnan täysistunnon. Hän on ensi tiistaina toivottavasti paikalla tätä asiaa esittelemässä, ja me voisimme nyt siirtyä toisen erinomaisen ministerin, Kurvisen, asioiden pariin.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Keskustelu pöydällepanosta päättyi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelun kuluessa on tehty kaksi kannatettua ehdotusta asian pöydällepanosta, joten asiasta on äänestettävä. Äänestys tapahtuu tässä istunnossa tauon jälkeen.

Istunto ja asian käsittely keskeytetään ja istuntoa jatketaan kello 14.25.

Täysistunto keskeytettiin kello 14.20.

Täysistuntoa jatkettiin kello 14.28.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan kello 14.20 keskeytettyä istuntoa ja päiväjärjestyksen 3. asian käsittelyä. — Edustaja Heinonen.

Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Meille oppositiossa ei ole muuta tarkoitusta tässä asian pöydällepanossa kuin se, että ministeri Henriksson on kuulemassa meidän kiitoksemme tästä esityksestä mutta myös sen, että me haluamme tähän muutamia tiukennuksia, ja olen saanut tiedon, että ministeri Henriksson on matkalla eduskuntaan ja on paikalla kello 16 ja me voimme tämän asian käsitellä kello 16, joten voin, arvoisa puhemies, sillanrakentajaihmisenä vetää esitykseni pois.

Puhemies Anu Vehviläinen: Koska edustaja Heinonen on vetänyt pöydällepanoesityksensä pois, meillä on vain yksi pöydällepanoesitys. Edustaja Ovaska on tehnyt esityksen siitä, että asia jätettäisiin pöydälle tänään pidettävään toiseen istuntoon. Tätä edustaja Ovaskan esitystä on kannattanut edustaja Werning.

Meillä on siis vain yksi pöydällepanoesitys, joten totean, että asiaa 3 käsitellään tänään pidettävässä 2. täysistunnossa.

Asia pantiin pöydälle seuraavaan, tänään 19.10.2021 pidettävään täysistuntoon.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tutkimustietovarannosta

Hallituksen esitys HE 177/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Kurvinen.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Keskustelu

14.30 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime viikolla esittelin ministerikauteni ensimmäisen hallituksen esityksen, ja nyt sitten ropisee näitä muitakin esityksiä täältä tiede- ja kulttuuriministerin sektorilta.

Kysymyksessä tänään on hallituksen esitys laiksi tutkimustietovarannosta. Kysymys on siitä, että rakennetaan parempia puitteita sille, että tutkijat, suuri yleisö, elinkeinoelämä ja media pääsevät paremmin tutkitun tiedon äärelle. Elikkä vaikka ”varantoja tiedoista” kuulostaa vähän tylsältä, niin isosta, hienosta, tärkeästä asiasta on kysymys. Tiedon siitä, mitä on tutkittu ja kenen toimesta, on tärkeää olla yhdessä paikassa. Tästä siis on kysymys.

Tietovaranto kokoaa yhteen tietoa eri toimijoiden tietojärjestelmistä. Kysymyksessä on valtakunnallinen opetus- ja kulttuuriministeriön ylläpitämä palvelu, joka luo kattavan näkymän suomalaisen tutkimukseen. Tutkimustietovarantoa voisi kuvata sellaisena vanhan ajan kirjaston kortistona, korttiluettelona, josta sitten pystyy katsomaan, mitä asiaa siellä missäkin kirjassa on. Ja aivan kuten silloin ennen vanhaan, meidän lapsuuden aikanamme, kun ei ollut vielä näitä digihommia, samalla lailla, jos kortistoa ei ole, on mahdotonta löytää tietoa, tai ainakin hyvin työlästä. Tutkimustietovaranto ei sisällä tutkimusaineistoja vaan niin sanottuja metatietoja tutkimuksesta. Näillä tarkoitetaan tutkijan nimeä, organisaatiota, tutkimuksen aiheita, julkaisun tyyppiä ynnä muuta. Tällaista tietoa opetus- ja kulttuuriministeriö on aiemminkin kerännyt ja käyttänyt.

Hallituksen esityksen tavoitteena on mahdollistaa tutkimustietovarannon täysimittainen käyttöönotto ja toiminta ja selkeyttää tutkimustietovarannon tietojen käsittelyn periaatteet. Tämänkin tietopankin osalta otetaan erittäin vakavasti huomioon tietosuojan ja henkilötietojen käsittelyn asiat.

Puhemies! Viittasin aiemminkin suuren yleisön ja median tiedonsaannin tarpeisiin. Tärkeän kokonaisuuden muodostaakin tutkimustietovarannon avoin tietopalvelu. Avoimesta tietopalvelusta kuka tahansa voi hakea vapaasti ja maksutta tutkimustietovarannon avoimia tietoja. Yhteen koottua tietoa on kaikkien toimijoiden tosi helppo hyödyntää erilaisiin tarkoituksiin Suomessa.

Puhemies! Tutkimustietovarantoa on valmisteltu laajassa yhteistyössä eri tutkimustoimijoiden kanssa, ja tällä esityksellä pitäisi olla tutkijoiden keskuudessa laaja tuki. Tutkimustietovarantoon osallistuvien tutkimustoimijoiden joukkoon kuuluu tutkimusta tekeviä, rahoittavia ja tukevia organisaatioita. Ministeriön lisäksi siihen kuuluvat korkeakoulut, yliopistosairaalat, tutkimuslaitokset, Suomen Akatemia, Business Finland ja muut julkiset tutkimusrahoittajat sekä yksityiset tutkimusta rahoittavat säätiöt. Opetus- ja kulttuuriministeriö ylläpitää tutkimustietovarantoa ja on rekisterinpitäjä tälle tietovarannolle.

Tutkimustietovarannon kehittäminen tapahtuu olemassa olevien rakenteiden ja järjestelmien päälle. Sen kehitys tapahtuu olemassa olevia kehittämisrahoja uudelleen kohdentamalla, eli ei siis pitäisi olla lisää budjettivaikutuksia.

Rouva puhemies! Nyt eduskunnan käsiteltäväksi tuleva tutkimustietovarantolaki on tarpeen, jotta tutkimuksien kattava metatietojen käsittely, tietojen luovuttaminen ja niiden julkaiseminen ovat mahdollisia tällaisessa palvelussa — vapaassa oikeusvaltiossa täytyy luonnollisesti olla säädöspohja henkilötietojen käsittelylle. Lakihanke palvelee osaltaan yhteistä tavoitettamme siitä, että tutkijoiden työ olisi sujuvampaa ja heidän työllään tuotettu tieto palvelisi suomalaista yhteiskuntaa mahdollisimman hyvin. [Mauri Peltokangas: Erinomainen esittelypuheenvuoro!]

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Soinikoski.

14.35 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys valtakunnallisesta tutkimustietovarannosta ja sen ylläpitämisestä on kannatettava. Esityksellä edistetään tieteen avoimuutta, vaikuttavuutta ja tutkimusjulkaisuprosessien läpinäkyvyyttä. Tieteen avoimuus ja läpinäkyvyys ovat entistäkin tärkeämpiä arvoja aikakaudella, jolloin disinformaatio ja salaliittoteoriat leviävät sosiaalisessa mediassa kulovalkean tavoin.

Myös monet tiedeyhteisöt ovat kiittäneet esityksestä. Monet yhteisöt ovat kuitenkin kiinnittäneet huomiota siihen, ettei avoin tutkimustietovaranto saa vaarantaa tutkijoiden yksityisyyttä. Tämän takia on hyvä, että lakiesitys antaa tutkimustoimijoille oikeuden tietojen luovuttamiseen mutta ei velvoita siihen. Tietosuojan varjeleminen on tärkeää tutkimustiedon väärinkäytön ehkäisemiseksi ja estämiseksi. Etenkin tutkijoihin kohdistuva häirintä ja maalittaminen ovat valitettavasti lisääntyneet sosiaalisen median aikakaudella. Tämän takia esityksen jatkokehittämisessä pitää kiinnittää erityistä huomiota tietovarannon väärinkäytön estämiseen ja ehkäisemiseen, jotta tutkijat voivat kokea tietovarannon turvalleksi työskentely- ja viestintäalustaksi.

Arvoisa rouva puhemies! Valtakunnallisen tutkimustietovarannon tavoitteena on vähentää tutkijoiden hallinnollista työtä, kun tutkimustietovarantoa voi hyödyntää esimerkiksi rahoitushakemuksiin ja rahoituksen raportointiin liittyvissä työtehtävissä. Samalla esitys tukee hallitusohjelman tavoitetta vahvistaa suomalaisten tutkimus- ja tiedeyhteisöjen kansainvälistä kilpailukykyä ja vetovoimaa, kun tutkimustieto on aikaisempaa helpommin saatavilla ja tutkijoiden käytettävissä.

Digitaalisten palveluiden lisääntyminen ei kuitenkaan saa vaarantaa fyysisten kirjastojen olemassaoloa, kattavuutta tai laatua. Nyt esitetyssä tietovarannossa ovat ainoastaan vuoden 2011 jälkeiset tutkimukset ja julkaisut. Tämän ulkopuolelle jää valtava määrä tutkimuksia ja julkaisuja, joista useat ovat olemassa ainoastaan painettuina versioina. Kirjastoilla on näiden tietojen ylläpitämisessä merkittävä rooli. Digitalisaation seurauksena kirjastojen ja henkilökunnan roolia pitäisi uudistuksen myötä ainoastaan vahvistaa, sillä kirjastoilla on usein paras osaaminen tietohallintajärjestelmien teknisessä käytössä, ylläpidossa ja kehittämisessä. Kirjastot ovat kansakunnan muisti. Tätä muistia meidän on vaalittava myös digitalisaation edetessä.

Arvoisa rouva puhemies! Tiedon avoimuus ja julkaisuprosessien läpinäkyvyyden vahvistaminen lisäävät kansalaisten luottamusta tutkittuun tietoon, kun tieto on paremmin kaikkien saatavilla. Tutkitun tiedon siirtyminen avoimeksi ei kuitenkaan saa tarkoittaa tutkijoiden maksuttoman työn lisääntymistä. Jo nyt iso osa tutkijoista työskentelee jaksamisensa äärirajoilla. Monet tekevät samaan aikaan tutkimus-, opetus- ja vapaaehtoistyötä niin kansallisissa kuin kansainvälisissä tieteellisissä yhteisöissä. Työtaakka on monilla kestämaton. Tutkijoiden kuormittuneen työtilanteen takia meidän on jatkokäsittelyssä varmistettava, että esitys tietovarannosta aidosti vähentää tutkijoiden hallinnollista ja päällekkäistä työtä. Suomalainen tutkimus ei voi nojata tutkijoiden venymiseen äärirajoille, vaan meidän on tehtävä toimia, joilla tutkijat pystyvät keskittymään tärkeimpään: tutkimukseen, [Puhemies koputtaa] opetukseen ja tutkimustiedon jakamiseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kemppi.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

14.38 Hilikka Kemppe kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia arvon ministerille hyvästä ja napakasta esittelystä.

Tässä esityksessä säädetään laki tutkimustietovarannosta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä olisi ylläpitää valtakunnallista tutkimustietovarantoa, johon talletettaisiin siten tutkimukseen liittyviä tietoja. Tämä on eräänlainen digitaalinen tiedekirjasto, aivan kuten ministeri esittelypuheenvuorossaan esitteli. Näen, että sekä digitaalisuudelle että fyysiselle kirjastolle on tärkeä paikka myös tässä ajassa.

Tiedon arvo tässä ajassa tulee vain kasvamaan. Tiedonjakopolitiikka on yksi tämän ajan merkittävimmistä kysymyksistä, ja se edellyttää avoimuutta. Toki kysymys on myös siitä, kuka omistaa tämän tiedon. Tässä esityksessä rekisterinpitäjäksi valittaisiin opetus- ja kulttuuriministeriö, joka on minusta aika luonteva paikka tämän tiedon omistajuuden kannalta.

Informaatiovyöry, ja tulevaisuudessa ehkä jopa kasvava sellainen, on maailmanlaajuisesti varsin totaalista. Menestyäkseen ihmisten on pystyttävä ajattelemaan itsenäisesti, etsittävä tietoa ja kyettävä tekemään päätöksiä tiedon pohjalta, ja silloin sen tiedon pitää tietenkin olla saatavissa. Me olemme todistaneet tätä myös täällä eduskunnassa esimerkiksi elvytyspaketin tai koronapassin käsittelyssä, kun on ollut ehkä maalittamisen ilmiötä tai informaatiovyöryä vähintäänkin meidän kaikkien sähköpostissa. Tiedolla on valtava merkitys, ja on myös kyse siitä, kuka saa tietoa ja kuka voi levittää sitä. Ihmisten harhauttamisen estämiseksi meidän tulee panostaa parhaiten sivistyspolitiikkaan, ja myös sen takia uskon, että opetus- ja kulttuuriministeriö on erityisen tärkeä taho hallinnoimaan ja pitämään tätä rekisteriä tietovarannosta eli tieteen saavutuksista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toimii siis omistajana ja rekisterinpitäjänä. Tästä tutkimustietovarannon ylläpitämisestä ei säädetä nimenomaisesti missään opetus- ja kulttuuriministeriön toimintaa ja tehtäviä säätelevässä säädöksessä. Siitä huolimatta ajattelen, että tämä on oikea paikka tälle tutkimustietovarannon rekisterinpitäjyydelle.

Tutkimustietovarannon tehtävä on myös palvella. Edustaja Soinikoski kuvaili hyvin, että se vaatii resurssia, aikaa ja johtamista. Ajattelen, että näitä kaikkia tulee löytyä. Myös tutkijoilla on tässä tärkeä rooli. Tieteen ja tiedon avoimuuteen meillä on vielä matkaa Suomessa. Se on semmoinen kenttä, jota digitalisaatio ei ole vielä riittävässä määrin saavuttanut, ja uskon, että tämä on oikea askel eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

14.41 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kuten tässä lakiesityksessä todetaan, tutkimustietoa on kansallisesti alettu koota 2010-luvulla pääosin opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta eri tietotyyppeihin sisältyviin erillisiin tietovarantoihin, ja nämä erilliset tietovarannot muodostavat nyt perustettavan tutkimustietovarannon rungon. Tutkimustietovarannon avulla kootaan yhteen tutkimuksen metatiedot — eli tiedot olemassa olevasta tiedosta — eri tutkimustoimijoilta ja mahdollistetaan myös niiden hyödyntäminen. Tutkimustietovaranto helpottaa tutkijoiden työtä, lisää tehdyn tutkimuksen näkyvyyttä, vähentää tietojen päällekkäistä keruuta sekä tuottaa tietoa tutkimusjärjestelmän ohjaukseen.

Tavoitteena tulee olla, että päätöksentekomme yhteiskunnan eri tahoilla ja tasoilla perustuu mahdollisimman paljon tutkittuun tietoon. Lisäksi tutkimustiedon pitäisi olla kaikkien kansalaisten helposti saatavilla. Siksi kaikki toimet ja lainsäädäntöhankkeet, jotka

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

edistävät tätä tavoitetta, ovat kyllä kannatettavia. Toki tarvitaan myös entistä enemmän koulutusta siitä, mistä luotettavan tiedon tunnistaa ja mitkä ovat luotettavan tiedon lähteitä. Toivottavasti nämä näkökulmat ovat riittävän selkeästi esillä kaikkien koulujen ja opilaitosten opetussuunnitelmissa.

Nyt perustettavan tutkimustietovarannon avulla on tarkoitus välittää tietoa Suomessa tehtävästä tutkimuksesta. Tämä tukee tieteen vapautta, sillä tieteen vapauteen kuuluu myös oikeus käyttää tieteen ja tutkimuksen tuloksia. Vapaus toteutuu tutkimustietovarannon kautta entistä paremmin, koska se tarjoaa tieteen ja tutkimuksen tulokset ja tietoa tutkimuksista yleisesti saataville.

Tutkimustietovaranto edistää myös tieteellisen, tutkitun tiedon avoimuutta. Tutkimustieto tulee olemaan tutkimustietovarannon verkkosivuston kautta hyödynnettävissä saavutettavassa muodossa. Se parantaa mahdollisuuksia tutkimustiedon hyödyntämiseen ja asiantuntijoiden löytämiseen eri toimijatahojen tarpeisiin. Esitys mahdollistaa myös tutkijoiden monipuolisemman meritoitumisen näkyväksi tekemisen. Tutkimustietovarannossa tietoja voidaan myös yhdistää toisiinsa ja niitä voidaan muokata laadun ja hyödynnettävyyden parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Toki tärkeä uudistuksen tuoma hyöty on myös se, että erilaisiin hallinnollisiin prosesseihin kuluva aika vähenee, koska tietoja ei tarvitse erikseen tallentaa eri järjestelmiin, kuten tällä hetkellä tehdään. Näinä niukkojen resurssien aikoina on myönteistä, jos ja kun saadaan hallinnollista työtä vähennettyä järkevällä tavalla. Kaiken kaikkiaan hyvä lakiesitys.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

14.43 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Kurviselle selkeästä esittelystä.

Internet on muuttanut maailmaa. Yksi suuri muutos koskettaa tiedon käsittelyä, säilöntää ja etsimistä. Internet mahdollistaa nykyisin lähes tiedon kuin tiedon saamisen käyttöön omalta laitteelta. Järjestelmät ovat kehittyneet palvelemaan niin tiedettä kuin kansalaisia. On tultu kauas niistä ajoista, kun tutkimuksellista tietoa saadakseen piti tutkia tarkoin kirjastojen korttiluetteloita.

Arvoisa puhemies! Kokonaiskuvan muodostaminen suomalaisesta tutkimusjärjestelmästä on kuitenkin ollut hankalaa. Tutkimuksen niin sanottuja metatietoja on kerätty Suomessa 2010-luvun alusta lähtien. Metatiedolla tarkoitetaan tietoa, joka kuvailee tietoa tai vaikkapa tiedostoa. Samaa tietoa on kerätty ja tallennettu eri muodoissa useisiin eri järjestelmiin. Tieto ei ole kulkenut automaattisesti tutkimusten tekijöiden välillä. Tutkittua tietoa ei ole ollut riittävästi saatavissa. Liikkeellä on ollut myös virheellistä tietoa. Internetin tuomia digitaalisia mahdollisuuksia ei ole hyödynnetty kokonaisvaltaisesti. Tutkimuksen metatietojen sirpaleisuus ei ole edistänyt tieteen avoimuutta. Lisäksi se on aiheuttanut lisätyötä niin tutkijoille kuin tutkimusorganisaatioille ja tutkimuksen rahoittajille.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimasta tutkimustietovarannosta on järkevä. Teknologian suomat resurssit otetaan kunnolla käyttöön. Tietoa kootaan yhteen paikkaan. Yhteiskäyttöisten tietovirtojen ansiosta tiedot tarvitsee syöttää järjestelmiin vain kerran, ja sitäkin voi automatisoida. Tiedon hallinta ja raportointi sujuvoituvat. Kun tutkimusten kuvailu- ja sisältötiedot ovat yhteisessä palvelussa, aikaa ja vaivaa säästyy. Samalla Suomessa tehty tutkimus pääsee paremmin esiin ja käyttöön.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Tämä lisää tutkitun tiedon ymmärrettävyyttä ja hyväksyttävyyttä. Arvion mukaan myös luottamus tieteeseen kasvaa. Päätöksentekomme voi perustua entistä paremmin tutkittuun tietoon. Eli tämä kaikki palvelee tutkijoita, tutkimusalan toimijoita, mediaa, päättäjiä, kansalaisia, suurta yleisöä — kaikki voittavat.

Arvoisa puhemies! Tarvitsemme uudistuksia, jotka tehostavat toimintaamme. Tämä on hyvä esimerkki sellaisesta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kärnä.

14.47 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten näissä kaikissa puheenvuoroissa on tullut esille, valtakunnallinen avoin tutkimustietovaranto on erittäin kannatettava asia. Ministeri Kurvisella on kyllä valtava vastuu. Tiede on kautta aikojen ollut lepattava liekki pimeässä, ja tätä liekkiä täytyy meidän kaikkien mutta erityisesti ministeri Kurvisen varjella, ja sen tämä esitys kyllä toden totta tekee.

Kuten edustaja Soinikoski hyvässä puheenvuorossaan totesi, tämä tietovaranto on tärkeä myös erilaisten salaliittoteorioiden ja pseudotieteen kumoamiseksi. Kuulin viikonloppuna järkyttävän tarinan: eri puolilla Suomea niin sanotut rokotekriittiset kieltäytyvät verensiirroista operaatioiden yhteydessä, koska pelkäävät luovutetun veren olevan saastunutta. On erittäin valitettavaa, että tällaisia uskomattomia väitteitä levitetään internetissä eri sosiaalisen median kanavissa mutta valitettavasti myös osaltaan tässä salissa — siitä olen todella pettynyt.

Tämä tutkimustietovaranto helpottaa myös tutkijan etätyöskentelyä, ja olisinkin kysynyt ministeri Kurviselta: onko tällä esityksellä teidän arvionne mukaan vaikutuksia tutkijoiden etätyöhön, ja tuoko tämä tiedettä lähemmäs maaseutua?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Honkonen.

14.48 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin olemme tässä kuulleet, tämä esitys on erittäin kannatettava, kylläkin luonteeltaan varsin hallinnollinen eikä nyt varsinaisesti mitään sellaista, mikä tupailloissa tai muissakaan tilaisuuksissa erityisesti sytyttäisi, mutta sitäkin tärkeämpi se on, kun ajatellaan tutkijan arjen työtä ja sitä tutkijan uran kehitystä ja eri vaiheita.

Nyt jos mietitään esimerkiksi nuoren tutkijan urakehitystä ja urapolkua, niin siinähan tietysti rahoituksen epävarmuus ja rahoituksen saaminen, siihen liittyvä jatkuva rahoituksen hakeminen sille omalle tutkimustyölle, kun ei ole vielä virkaa ja tietysti sen jälkeenkin, on jatkuvaa ja erittäin työllistävää ajatellen sitä tutkijan arkea. Tämä esitys tuo siihen osaltaan helpotusta ja varmasti sujuvoittaa monella tapaa sitä arjen työtä meidän tutkimuslaitoksissa ja korkeakouluissa.

Nyt jos katsotaan vielä yksityiskohtaisemmin tätä esitystä, niin tämä niin sanottu tutkijan profiilipalvelu on varmasti keskeinen osa tätä esitystä. Tämä niin sanottu profiilipalvelu muodostaa tällaisen tietovarannon, mutta se on kuitenkin tutkijoille keino verkostoitua kautta maan ja tuoda tutkimusta, jota eri tutkimuslaitoksissa tehdään, lähemmäksi toisiaan ja parantaa sen kautta yhteistyötä.

Yhtä kaikki, esitys on erittäin huolellisesti valmisteltu ja oikeinkin kannatettava.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Reijonen.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

14.50 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsitlemme tutkimustiedon varantoa. Jos miettii, niin tutkimus on hirveän tärkeää, ja on tärkeää, miten sitä tietoa kerätään ja säilötään ja miten sitä tietoa käytetään ja onko tieto myös myytävissä vaikka ulkomaille ja onko se järkevää. Tietosuoja on tärkeä huomioida, mutta sitten myös kun tätä tietoa kerätään, on tärkeää huomioida se käytettävyys myös jatkossa. Joskus on käynyt niin, että on tietoa kerätty ja säilötty ja sitten se ei tulevaisuudessa ole välttämättä ollut luettavissakaan. Vuosikymmeniksikin eteenpäin on tärkeää huomioida tällaiset asiat. On tärkeää, että se on avointa ja yleensä järkevää. Järkeviä asioita on järkevää kerätä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindén.

14.51 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensin ajattelin, että tästä syntyy aika teoreettinen keskustelu, mutta sehän sai hetkittäin aika lennokkaitakin piirteitä. Ministeri teki parhaansa konkretisoidakseen tätä asiaa, tehdäkseen tätä ymmärrettäväksi. Täytyy sanoa suoraan, että tämä ei ole ihan helposti omaksuttava asia, eli mitä ollaan oikeasti tekemässä? Oman puheenvuoroni pyysin oikeastaan sen takia, jos voisin yksittäisellä esimerkillä havainnollistaa sitä.

Tuossa hallituksen esityksen perusteluissahan viitataan siihen, että meillä on tällä hetkellä rajattuja tutkimusrekistereitä. Lääketiedehän on yksi niistä tieteenaloista, jotka ovat kaikkein kansainvälisimpiä. Muutamia vuosia sitten tehtiin niin, että Helsingissä Meilahden kampusalueella olevat toimijat muodostivat yhdessä AMCH:n, Academic Medical Center Helsinki, joka oli yleisnimi hyvin monelle toimijalle. Siellä on tietenkin yliopistollinen sairaala merkittävimpana, sitten lääketieteellinen tiedekunta, mutta kymmeniä muita tutkimuslaitoksia löytyy itse asiassa aika kompaktilta alueelta. Ruvettiin julkaisemaan keran päivässä, siis aivan online, viimeisintä tutkimustietoa, ja täytyy sanoa, että itseänikin hämmästytti se, että joka ainoa päivä tulee kymmenen uutta lääketieteellistä tutkimusta tältä alueelta, Helsingin lääketiedekeskukselta. Niitä tulee — koska ei kuitenkaan ihan joka viikonlopun päivä tule — vuodessa hieman yli 2 000, ja niinpä tämä AMCH on yksi Euroopan johtavia lääketieteellisiä tutkimuskonsortioita, ihan täysin verrattavissa Karoliiniinseen instituuttiin Tukholmassa ja vastaaviin moniin huippuyksiköihin Euroopassa ja muuallakin maailmassa.

Ja nyt tietysti puhun vain esimerkinomaisesti yhdestä tieteenalasta, joka toki on kansainvälisimpiä kaikista. Siinä mielessä tässä tehdään merkittäviä edellytyksiä tiedon helpomalle käytettävyydelle, aivan kuten täällä kollegat ovat puheenvuoroissaan ottaneet esille, mutta halusin käyttää puheenvuoron siksi, että jollakin tavalla itse voisin konkretisoida tätä asiaa: Kymmenen uutta tieteellistä tutkimusta joka ainoa päivä. Se on mittava saavutus, ja se on vain pisara siitä kokonaisuudesta, mitä koko Suomessa kuitenkin tuotetaan, saati koko maailmassa. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

14.53 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Asia on erittäin hyvä ja tarpeellinen — kuten olemme useista puheenvuoroista kuulleet — niin tutkijoiden, elinkeinoelämän kuin mediankin kannalta. Ilman muuta tämä palvelee tieteen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.

Ymmärrän näin kuluttajan näkökulmasta, että tavallisin virhe tutkimustiedon haussa on usein ehkä tällainen niin sanottu kirsikanpoiminta, jolla etsitään tukea omalle käsitykselle,

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

eikä tieto välttämättä näyttäytyä kokonaisuutena. Ymmärtääkseni myös tämä tutkimustietovaranto antaa enemmän tilaa tieteen ja tiedon kokonaisuudelle.

Mutta, puhemies, tähän lakiuudistukseen liittyy myös tutkijan profiilipalvelu, jonka avulla tutkijoilla on mahdollisuus rakentaa itsestään kuva asiantuntijana. Tutkijalle siis luodaan mahdollisuus saada näkyvyyttä tutkimukselleen ja apua uran etenemiselle. Kysyisinkin ministeri Kurviselta: miten te näette tämän edistävän nimenomaan nuorten tutkijoiden kehitystä ja uraa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Autto.

14.55 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Ehkä tosiaan liian harvoin oppositioinkin antaa hallitukselle kiitosta, joten varmasti nyt ministeri Kurvista on syytä kiittää niin hyvästä lakiesityksestä kuin myös jämäkästä esittelystä täällä eduskunnan edessä, ja ministeri Kurvinenhan on viime aikoina esiintynyt edukseen toki muutenkin.

Mutta tämä tutkimustietovaranto on hyödyllinen asia, ja ehdottomasti opetus- ja kulttuuriministeriö on oikea taho tätä tietovarantoa hallinnoimaan. Ja varmasti tämä ulottuvuus, mitä kohta ministeri ehkä tarkemminkin vielä kuvailee ja mikä liittyy tähän edustaja Kivisaaren erittäin tärkeään kysymykseen — miten nuoret tutkijat voivat hyötyä tästä, että heille avautuu mahdollisuus päästä tiedon lähteille ja verkostoitua kollegoihinsa, jotka samojen aihepiirien äärellä tutkimusta tekevät — on ehdottomasti asia, joka varmasti palvelee Suomen kansallista intressiä ja toisaalta palvelee koko kansainvälistä tiedeyhteisöä, ja itse taas hyödynme siitä, että olemme vahvasti yhteyksissä kansainväliseen tiedeyhteisöön.

Elikkä tämä on erittäin hyvä esitys ministeri Kurviselta, ja varmasti valiokunnat asiallisesti asiaa käsittelevät, ja uskon, että myös vastuullinen oppositio tätä tukee.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kurvinen, 2 minuuttia. [Antti Kurvinen: Paikalta vai pöntöstä?] — Sopii myös paikalta.

14.56 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän eduskuntaa erittäin hyvästä lähetekeskustelusta ja monipuolisesta asian käsittelystä. On aina mieluisaa ministerille ja myös niille lain valmistelijoille, jotka ovat tämän kanssa tehneet töitä, että kansanedustajilla on kiinnostusta, ja tässä tulee hyviä eväitä sitten valiokuntakäsittelyyn.

Tuli mieleen, kun tuota keskustelua kuuntelin, että monesti vain on niin, että yksinkertaiset asiat ovat kaikista parhaimpia ja nerokkaimpia. Tässä on kysymys hyvin yksinkertaisesta asiasta loppujen lopuksi — kootaan eri tietokannoista yhteen tiedot, kuka on tutkinut mitäkin ja missä paikassa — mutta täällä on todella isoja mahdollisuuksia. Sanoisin, että tämä on hyvä alusta hirveän moneen asiaan.

Kansanedustaja Mikko Kärnä kysyi, miten tämä auttaa maaseutua ja auttaako tämä tutkijoiden etätyötä ja tutkijoita maaseudulla. Oma käsitykseni on, että tutkijan työ on ollut hyvin paikkariippumatonta jo hyvin pitkään, ja varmasti se paikkariippumattomuus on vain vahvistunut entisestään digitaalisten mahdollisuuksien myötä. Ehkä nimenomaan se tieteen tuominen maaseudulle lähemmäksi kyllä tässä on mukana, niin että nyt kotikoneella on helppo jokaisen maaseudulla ja miksei kaupungissakin katsoa, kuka on mitäkin tutkinut, ja sillä tavalla taatusti tutkittu tieto, tieteellinen tieto, tulee suurta yleisöä lähemmäksi.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Sitten täällä nostettiin minusta todella osuvasti ja perustellusti esille nuorten tutkijoiden asema ja heidän asiantuntemuksensa kehitys ja heidän tieteellinen kehityksensä tämän myötä, ja jossain määrin myös sosiaalinenkin puoli — sitä ei nyt käsitellä, en siihen mene. Se auttaa juuri samassa, missä se auttaa varmasti jokaista opinnäytetyötäkin tekevää: jokainen meistä, joka on tehnyt gradun tai jonkun muun opinnäytetyön, on varmasti tuskailut sen kanssa, että kukahan olisi kirjoittanut tästä minun aiheestani, ja nyt tämän kautta voi sitä tietoa paikallistaa. Taatusti myös verkostoitumismahdollisuuksia tulee.

Tämä on yksinkertaisuudessaan nerokas alusta suurelle kehitykselle [Puhemies koputtaa] ja tietojen tuomiselle lähemmäksi suurta yleisöä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle rajanylitystietojärjestelmää ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmää koskevaksi täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 173/2021 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 149/2021 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 21/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 21/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.00 **Suna Kymäläinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö koskee liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettua... — Aha, tämä onkin, pahoittelut, väärä puhe. Saako juosta hakemassa uuden? [Naurua] Tämä on vasta seuraava!

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kuinka nopeasti pystytte juoksemaan, katsotaan. [Timo Heinonen: Kukaan ei huomannut mitään! — Välihuutoja] — Nyt aika alkaa uudestaan.

No niin, saadaan vähän hymyäkin tähän muuten ankaraan työhön.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Arvoisa herra puhemies! Tämä liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö koskee väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia. Väylämaksua on kannettu puolitettuna vuosina 2015—2021, ja hallituksen esityksellä puolituksen voima-saoloa ehdotetaan jatkettavaksi vielä vuosille 22 ja 23. Esitys liittyy vuoden 2022 talous-arvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Valiokunta pitää mietinnös-sään väylämaksun puolittamisen jatkamista vuoden 2023 loppuun saakka tässä vaiheessa perusteltuna ja kannatettavana muun muassa teollisuuden ja vientiyritysten kilpailukyyn vahvistamisen ja kuljetuskustannusten alentamisen kannalta.

Covid-19-pandemiasta on aiheutunut ulkomaankaupalle ja merikuljetuksille taloudelli-sia haasteita, ja asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että merikuljetuksille tulee lähivuo-sina lisäkustannuspaineita myös ympäristösäätelyn myötä.

Valiokunta korostaa, että merikuljetukset ovat Suomen maantieteellisestä sijainnista johtuen elintärkeitä Suomelle ja sen teollisuudelle. Saadun selvityksen mukaan merikulje-tuksista 32—34 prosenttia on toteutettu suomalaisten varustamoiden aluksilla vuosina 2016—2019.

Viime kädessä merikuljetuksia hyödyntävät teollisuus ja muut ulkomaankauppaa käy-vät toimialat kantavat varustamoilta kerättävät väylämaksut osana merikuljetusten koko-naiskustannuksia. Myös asiantuntijakuulemisissa ehdotusta on kannatettu. Toisaalta asian-tuntijakuulemisessa on tuotu esille myös tarve pitkäjänteisemmille ratkaisuille ja esitetty toiveita väylämaksun nykytason vakinaistamisesta jatkossa. Valiokunta katsoo mietinnös-sään, että pitkäjänteisempien päätösten kautta voitaisiin edistää investointeja ja parantaa toimintaympäristön ennakoitavuutta. Osa asiantuntijoista on myös katsonut, että väylä-maksuista olisi perusteltua jatkossa luopua kokonaan.

Arvoisa herra puhemies! Asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että väylämaksu ei ole merkittävimpiä merilogistiikan kokonaisuutena miljardiluokkaan kohoavista kustannuste-kijöistä. Toisaalta vuoden 2022 talousarvioesityksessä esitetyistä keventävistä veroperus-temuutoksista päätös väylämaksun puolittamisesta on euromääräisesti valtion verotuloja kolmanneksi eniten vähentävä muutos. Valiokunta toteaa, että väylämaksua koskeissa ratkaisuissa on tärkeää huomioida myös kuljetusten tehokkuuteen, turvallisuuteen ja ym-päristövaikutuksiin liittyvät näkökulmat.

Valiokunta pitää mietinnössään lähtökohtaisesti hyvänä, että väylämaksun määräyty-mistapa ja vastaavasti maksujen alentamistapa — eniten korkean ikäluokan aluksilta — ohjaa kohti jäävähvisteisten alusten käyttöä Suomen vesialueilla. Tällä on merkitystä myös Suomen huoltovarmuuden ja meriliikenteen turvallisuuden turvaamisen sekä elinvoimais-ten suomalaisten varustamojen ja aluskannan säilymisen kannalta.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Autto.

15.04 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokuntamme puheenjohtajal-le, edustaja Kymäläiselle hyvästä esittelystä asian suhteen. Tosiaan, kuten edellä kuvattua, tämä väylämaksujen puolitushan tehtiin jo edellisen hallituksen toimesta vuodesta 2015 al-kaen ja vahvasti niillä perusteilla, että haluamme edistää suomalaisen vientiteollisuuden kilpailukykyä.

Arvoisa puhemies! Näinhän se on, että Suomi on hyvin vientivetoinen maa. Elintasom-me on täysin riippuvaista siitä, kuinka hyvin teollisuutemme ja vientimme pärjäävät, ja täs-

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

sä mielessä sitten kokoomuksen eduskuntaryhmäkin on punninnut kaikkia niitä eri näkökulmia, joita tähän asiaan liittyy, hyvin vakavasti. Todella valiokunnan kuulemisessakin tuli esille eri näkökulmia, joita tässä valiokuntamme puheenjohtaja myös hyvin edellä kuvasi. Kaiken tämän jälkeen kokoomuksen eduskuntaryhmä on päätenyt sille kannalle, että Suomen kilpailukyvyyn kannalta merkityksellisintä olisi se, että näistä väylämaksuista pystyttäisiin luopumaan kokonaan. Tällä saataisiin noin 50 miljoonan euron kustannuskilpailukyvyyn parannus vientialojemme näkökulmasta. Uskomme, että tällä suomalaista hyvinvointia turvattaisiin. Näemme niin, että laivaväylien ylläpidon kuuluisi olla samalla tavalla yleiskatteista palvelua kuin noin pääsääntöisesti myös muun väyläverkoston ylläpitäminen on vientialojen näkökulmasta.

Tämän vuoksi, arvoisa puhemies, esitän, että tämän asian käsittelyn pohjaksi otetaan kokoomuksen vastalauseen mukainen lakiesitys, jolla kumotaan laki väylämaksuista, ja näin sitten pystyisimme vielä tätä hallituksen esitystäkin paremmin edistämään suomalaisen vientiteollisuuden kilpailukykyä tältä osin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Myllykoski.

15.06 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Valiokunta on hyvin harkitusti tehnyt oman mietintönsä, ja en voi tietenkään tässä nostaa kättäni pystyyn kokoomuksen näkemykselle ja tulla tukemaan sitä tässä nyt täysin rinnoin. [Heikki Autto: Kyllä se sopii!] Minun mielestäni on hyvä, että tätä keskustelua käydään pitkäjänteisemmästä toimintamallista ja niin, että meidän laivaliikenteen, meriliikenteen ja teollisuuden näkymät ovat ennustettavampia, eikä aina jäädä odottamaan seuraavaa hallitusta, vaan pystyttäisiin tekemään ratkaisuja jo yli vaalikausien. Kyllä meidän vientiteollisuuden näkymän on oltava ennustettava niin energian hintojen kuin sitten tietysti ihan jo vaikkapa työmarkkinoidenkin osalta, jotka nyt kyllä valitettavasti työnantajajärjestöt ovat sotkeneet pahasti ja ajavat ehkä tässä meidät vielä sellaiseen tilanteeseen, että meriliikenne voi kohdata häiriöitä, mutta toivotaan, ettei näin käy. Sinällään on pakko sanoa, että hallitus juuri tässä tilanteessa on tehnyt sen oikean johtopäätöksen, että puolitusta jatketaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Könttä.

15.08 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! On helppo yhtyä edellisen puhujan näkökantaa siitä, että tämä esitys on tarpeellinen ja tässä toimitaan nimenomaan sillä tavalla, joka edistää suomalaista teollisuutta, suomalaista kasvua, suomalaista työtä, ja on tärkeä signaali myös meidän viennille jatkaa tätä hyvää päätöstä.

Mutta aivan kuten tuossa aiemmin kuultiin, tämä pitkäjänteisyys ja myös järjestelmän systeeminen muutos on mielestäni tarpeen, ja siinä mielessä opposition vaihtoehdot ovat mielestäni aika perusteltuja — eivät niin, että ne nyt otettaisiin käyttöön, mutta tämä keskustelu siitä, millä tavalla me voisimme lisätä vientimme kilpailukykyä ja millä tavalla me voisimme uudistaa tätä järjestelmää vaarantamatta meidän satamien toimintaa myös tuolla pohjoisemmassa, vaarantamatta Itämeren turvallisuutta, mutta kuitenkin nostamatta liikaa kuluja suomalaiselle viennille ja elinkeinoelämälle, on se olennainen kysymys.

Tässä kohden ei ole minun mielestäni mahdollista vielä siirtyä suurempiin muutoksiin, mutta tämä työ pitäisi aloittaa. En ole aivan varma, onko tarpeen parlamentaarinen valmistelu, mutta kuitenkin pitäisi tehdä laajamittainen valmistelu siitä, kuinka päästään ikään

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

kuin tämmöisestä jatkuvasta määräaikaisesta päätöksenteosta pysyvämpään päätöksenteoon. Aivan kuten täällä jo todettiin, se luo sitä pitkäjänteisyyttä ja ennustettavuutta meidän teollisuudelle, ja miksei se myös parantaisi meidän satamiemme houkuttelevuutta ikään kuin tällaisena hubina, jota meillä jo muun muassa — toivottavasti koronankin jälkeen — Helsinki-Vantaalla on onnistuneesti hoidettu lentoliikenteen osalta.

Mutta yhtä kaikki, mielestäni esitys on erittäin kannatettava. Kiitän myös ministeriötä ja valiokunnan puheenjohtajaa erittäin hyvästä työstä ja tietysti myös kaikkia valiokunnan jäseniä erittäin hyvästä työstä, jolla ainakin oman ajatteluni mukaan suomalaisen viennin ja teollisuuden kilpailukyky pidetään elinvoimaisena.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Torniainen.

15.10 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Väylämaksua on kerätty hyvinkin pitkään. Väylämaksu on ollut puolitettona vuodesta 2015 alkaen yhtäjaksoisesti aina tähän päivään saakka, ja nytten tässä hallituksen esityksessä esitetään, että myöskin 2022 ja 2023 se olisi puolitettona. On hyvä, että sitä katsotaan myöskin kahdelle tulevalle vuodelle jo nyt, mutta itsekin toivon, että voitaisiin katsoa asiaa myöskin pidemmällä aikajänteellä eteenpäin.

Tämä hallituksen esitys on todellakin hyvin tarpeellinen, ja valiokunta pitääkin väylämaksun puolittamisen jatkamista vuoden 23 loppuun saakka tässä vaiheessa hyvin perusteltuna ja kannatettavana muun muassa teollisuuden ja vientiyritysten kilpailukykyyn vahvistamisen ja kuljetuskustannusten alentamisen kannalta. On todettava se, että kyllä myöskin lähivuosina merikuljetuksille tulee lisäkustannuspaineita muun muassa ympäristösäätelyn myötä, ja se tulee huomioida jatkossa.

Itse haluaisin huomioida sen, että väylämaksua tai puolitettua väylämaksua kerätään sekä kotimaisilta että ulkomaisilta aluksilta. Se on tärkeä huomioida, että kyllä ulkolaisetkin alukset sitä maksavat, ja merikuljetukset ovat Suomelle tästä meidän maantieteellisestä sijainnistamme johtuen erittäin elintärkeitä, ja etenkin suomalaiselle teollisuudelle ne ovat tärkeitä.

Kun tätä asiaa valiokunnassa käsiteltiin, niin kyllä tätä asiaa kannattivat asiantuntijat laajamittaisesti. Ja se, mikä siellä asiantuntijakuulemisessa tuli esille, oli se, että tähän toivotaan pitkäjänteistä ratkaisua tulevaisuudessa. Kyllä osa asiantuntijoista oli myöskin sitä mieltä, että väylämaksuista olisi perusteltua jatkossa luopua, mutta osa asiantuntijoista piti tätä järjestelmää myöskin erittäin hyvänä. Muun muassa suomalaiset varustamot pitivät tätä järjestelmää hyvänä.

Mutta kuten valiokunta toteaa, väylämaksua koskeissa ratkaisuissa on tärkeää huomioida myös kuljetusten tehokkuuteen, turvallisuuteen ja ympäristövaikutuksiin liittyvät näkökulmat. On hyvä, että väylämaksun määräytymistapa ja vastaavasti maksujen alentamistapa eniten korkean jääluokan aluksilta ohjaa kohti jäävahvisteisten alusten käyttöä Suomen vesialueilla. Omasta mielestäni myöskin tämä on hyvä tuoda esille.

Ja kun kokoomus esittää kokonaan väylämaksuista luopumista, niin haluan vain todeta, että kyllä viime eduskuntakaudella kokoomus oli keskustan kanssa yhdessä sitä mieltä, [Puhemies koputtaa] että tämä puolitus on oikea tapa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kopra.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

15.13 Jukka Kopra kok: Arvoisa herrapuhemies! Suomi elää viennistä ja tuonnista. Suomi on saari, meriväylät ovat erittäin tärkeitä maamme vienti- ja tuontiliikenteen kannalta ja näin ollen myös sen synnyttämän hyvinvoinnin kannalta.

Väylämaksun puolitus tosiaan aloitettiin silloin edellisen hallituksen aikana, ja hyvä niin. Tuollaisessa tilanteessa se oli erittäin tarpeellinen toimi. Nyt kuitenkin kokoomus on esittänyt sitä, että väylämaksu tulisi poistaa kokonaan, ja kannatan edustaja Auton teemmää esitystä näin toimimiseksi. Emme peri tiemaksuja rekkaliikenteessäkään, miksi perisimme nyt sitten laivoilta? Päinvastoin, mitä enemmän me saamme poistettua näitä maamme kilpailukykyä haittaavia tekijöitä, jotka liittyvät korkeaan kustannustasoon, sen parempi. Uskon, että tässä salissa tämä asia ymmärretään varsin laajalti. Kun olen näitä puheenvuoroja kuunnellut, niin olen tullut siihen käsitykseen, että aika moni täällä olisi mahdollisesti valmis jopa luopumaan väylämaksun perimisestä tyystin, mutta tilanne nyt ei sitten jostain syystä tällä hetkellä sitä salli. Mutta kannatan siis esitystä väylämaksusta luopumisesta. Hallituksen esitys on oikeansuuntainen mutta, sanoisinko, jää puolitiehen. Poistettakoon näin ollen väylämaksu kokonaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

15.15 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomainen esitys, että väylämaksujen puolittamista jatketaan. Kaikkien kansanedustajien kannattaa muistaa, että Suomen kansantalouden kannalta laivakuljetusten tärkeys on asia numero yksi: yli 90 prosenttia meidän viennistä menee laivoilla tuonne maailmanmarkkinoille. Ja voi vain kuvitella esimerkiksi metsäteollisuuden tai metalliteollisuuden tuotteiden osalta, että jos laivakuljetukset eivät pelaisi, niin tämä maa olisi välittömästi pulassa ja todella suurissa vaikeuksissa.

Sama koskee energiankuljetuksia tänä päivänä. Olen kaikissa puheenvuoroissa koko edustajaurani aikana puolustanut kotimaista energiaa. Totta kai, kun olemme tuontienergiasta täysin riippuvainen valtio, tämä väylämaksuasia on sellainen asia, että tässä pitäisi päästä pysyvään ratkaisuun. Tämä on jotenkin murheellista, että joka ainoilla valtiopäivillä tästä keskustellaan ja sitten todetaan, kun uusi esitys tulee liikenne- ja viestintävaliokunnalta ja puheenjohtaja esittelee, niin kuin äsken valiokunnan puheenjohtaja esitteli tämän asian — erittäin hyvä, perusteltu puheenvuoro... Toivoisin, että nyt päästäisiin semmoiseen menettelyyn, että tämä väylämaksuasia saataisiin hoidettua pysyvällä, pitkäjänteisellä lainsäädännöllä, jolloin väylämaksuasia saataisiin kerralla kuntoon eikä joka ainoa vuosi tätä budjetin yhteydessä käsiteltäisi — tavallaan ei turhaan, mutta tässä palaa hyvää energiaa, ja kuljetusten ennustettavuus on huono.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kymäläinen.

15.16 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Hyvää keskustelua on tässä salissa käyty, ja tuo valiokunnassakin käyty keskustelu on ollut hyvin rakentavaa huolimatta siitä, että tähän on kaksi vastalauseita jätetty valiokunnassa tämän lain käsittelyn ohessa.

Kuten on todettu, Suomi ei voi omalle sijainnilleen mitään ja olemme täällä kaukana ja hyvin riippuvaisia merikuljetuksista: 80—90 prosenttia meidän tuonnista ja viennistä kulkee meritse, ja yksi kolmasosa näistä aluksista, jotka ovat merikuljetuksissa, on suomalaisen varustamoiden aluksia.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Täytyy huomata se, että — kuten sanoin tuossa ensimmäisessä puheenvuorossani — tällä on kuitenkin vuoden 2022 talousarviossa kolmanneksi eniten euromääräisesti verotuloja vähentävä muutos, eli tässä on aika merkittävästä asiasta kysymys siinä kohtaa, kun esitetään sitä, poistetaanko tämä kokonaan vai näin. Sitten täytyisi keksiä, missä muualla niitä veroja kiristetään tai mistä muualta sitten niitä tuloja saadaan, kun tässä kohtaa niitä vähennettäisiin.

Totta on, että asiantuntijat toivat valiokunnassa esille sen, että tämä kokonaan poistaminen olisi hyväksi. Tämä esitys puolittamisesta sai yksimielisen kannatuksen, mutta osa asiantuntijoista toi myös tätä näkökantaa esille. Mutta valiokunnan käsittelyssä tuotiin esille esimerkiksi suomalaisten varustamoiden osalta myös niitä seikkoja, joiden takia tätä väylämaksujen poistamista kokonaan ei nähty perusteltuna: jos ajatellaan esimerkiksi, että näillä väylämaksuilla on myös ohjaavat ominaisuudet talvimerenkulkukelpoisuuden ja liikenteen säännöllisyyden osalta ja myöskin huoltovarmuuden ja meriliikenteen turvallisuuden turvaamisessa.

On tärkeää, että me pystymme tukemaan kotimaista varustamotoimintaa siltä osin, että meillä säilyy Suomen lipun alla aluksia. Mutta tietenkin tässä on myös se näkökulma, kuten tässä todettiin, että tällä väylämaksujen puolittamisella annetaan myöskin aika paljon alennuksia niille ulkomaalaisille, kahdelle kolmasosalle näistä merikuljetusaluksista. Se on sitten suoraa tulonsiirtoa sinne, ja se on tietoinen valinta, varsinkin siinä tapauksessa, jos halutaan kokonaan väylämaksuista pois. Siinä mielessä, kuten edustaja Könttä täällä sanoi, jos tällaista tahtotilaa väylämaksujen kokonaan poistamiseen laajamittaisesti parlamentaarisesti joskus ilmenisi, se olisi kyllä asia, joka tulisi tutkia hyvin tarkoin sen suhteen, mitkä nuo vaikutukset kilpailukykyyn sen osalta olisivat.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Werning.

15.20 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Koronapandemia on aiheuttanut ulkomaankaupalle ja merikuljetuksille merkittäviä taloudellisia haasteita. Tällä hallituksen esityksellä tuetaan teollisuutta ja elinkeinoelämää vientiyritysten kilpailukykyyn sekä kuljetuskustannusten näkökulmasta. Näin ollen väylämaksun puolituksen jatkamiselle on perusteita, ja se onkin erittäin tärkeää. Tärkeyden puolella on myöskin liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaessaan mietinnössään esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Suomi on riippuvainen merenkulusta jo pelkän maantieteellisen sijainninkin vuoksi. Huomioitavaa on sekin, että Suomen tuonnista ja viennistä 80—90 prosenttia kulkee nimenomaan meriteitse. Onkin täysin välttämätöntä huolehtia merenkulun toimintaedellytyksistä ulkomaankaupan ja huoltovarmuudenkin näkökulmasta. Mikäli väylämaksut poistettaisiin kokonaan, tarkoittaisi se sitä, että kauppamerenkululle tuotettavat palvelut pitäisi rahoittaa täysimääräisesti valtion talousarviosta, ja tällä olisi vaikutuksia velkaantumiseen tai verotuksen kiristämiseen. Näiden lisäksi menetettäisiin myös väylämaksun ohjaavat ominaisuudet, kuten valiokunnan puheenjohtajakin aiemmin totesi.

Ei voida myöskään vähätellä merkitystä Suomen huoltovarmuuteen sekä meriliikenteen turvallisuuden turvaamiseen. Tällä on myöskin suuri merkitys elinvoimaisten suomalaisten varustamojen aluskannan säilymisen kannalta. Siispä väylämaksun puolittamiselle on vahva tarve edelleen, ja se on täysin perusteltua ja hyvin kannatettavaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Myllykoski.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

15.22 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kun sitten lähdetään sitä pitkäjänteisyyttä pohtimaan, millä lailla väylämaksuista luovutaan, niin ihan vain muistin virkistämiseksi täytyy tietysti sanoa, että meillä teollisuus on tälläkin hetkellä eri maksuissa ja eriarvoisessa asemassa riippuen teollisuudesta. Eihän meillä esimerkiksi Saimaan kanavan osalta ole väylämaksuja, ja ne ulkolaiset laivat, jotka ovat Suomen aluevesillä, eivät maksa väylämaksuja, ja jos menevät pysähtymättä Saimaan kanavalle, eivät siinäkään vaiheessa maksa väylämaksuja. Tässä ehkä valiokunnan puheenjohtajan huomioon: ehkä meidän pitäisi ruveta tekemään vähän samalla lailla kuin mitä me suunnitellaan rekkaliikenteelle saada jotain maksua ulkomaalaisten rekkojen täällä ajelusta. Toivottavasti tämä asia etenee, ja nyt tuskin perussuomalaisetkaan sitä vastustavat niin kuin viime hallituskaudella.

Tällä hetkellä jos esimerkiksi Harjavaltaan Bolidenin tehtaalle tulee Chilestä kuparikuorma — niitä tulee sillä samalla laivalla ehkä kolme kertaa vuodessa — joka kerta he maksavat sen väylämaksun, toki nyt puolitettuna, mutta kun bulkkialus tai, sanotaanko, rahtialus käy Saksan puolella tai Rotterdamin satamassa, niin se kymmenennen kerran jälkeen ei enää maksa väylämaksuja, tai matkustajaliikenteessä 30. matkan jälkeen ei enää makseta väylämaksuja, ja mitä suurempi tonnisto, sitä kalliimmat ovat ne maksut, mitkä sitten aiheuttavat justiin bulkkilaivoille ja tälle raskaalle suomalaiselle teollisuudelle ylimääraisiiä kustannuksia verrattuna johonkin muuhun teollisuuteen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kopra.

15.24 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Olen edelleen sitä mieltä, että tämä väylämaksu tulisi poistaa kokonaan. Poisto nostaisi kauttakulkuliikenteen määrää, ja näin ollen se kompensoisi valtion tuloihin sitten sitä poistosta aiheutunutta menetystä. On esitetty arvio, että 10 prosentin kasvu transitoliikenteessä riittäisi kattamaan tämän 50 miljoonaa. Jos transitoliikenne kaksinkertaistuisi, mikä on monen logistiikka-alan toimijan arvio väylämaksun poistamisen vaikutuksista, valtio pystyisi sillä tulonousulla kattamaan kaikki meri- ja vesiliikenteen aikaansaamat kustannukset.

Edelleen, kansainvälisesti tarkasteltuna tämä väylämaksu on kummajainen. Kaikkialla muualla väylät rahoitetaan valtion budjetista ilman erilaisia maksuja, ja näin ollen Suomi tässä poikkeaa. Jos verrataan sitten kansainväliseen meriliikenteeseen ja niihin, jotka esimerkiksi vievät Venäjälle paljon tavaraa Suomenlahtea pitkin, niin se, että muissa satamissa Venäjällä ja Virossa ei väylämaksua ole, ohjaa liikennettä sinne, ja näin ollen se on meille merkittävä kilpailukykyhaitta.

Nyt kiinnostaisi itse asiassa tietää — valiokunnan puheenjohtaja Kymäläinen jo tuossa ansiokkaasti kuvasi tätä esitystä ja sitä työtä, mitä olette tehneet, mutta haluaisin kysyä nyt ihan täsmällisesti: Oletteko te oikeasti laskeneet auki tämän väylämaksun poistamisen taloudelliset vaikutukset, ja oletteko te kuunnelleet alan toimijoiden arvioita siitä, millä tavoin se vaikuttaisi liikenteen kasvuun? Ja mikä on teidän oma näkemyksenne siitä, vähenisikö se meriliikenne vai lisääntyisikö se suotuisalla tavalla, jos tämä väylämaksu poistettaisiin?

Kun nyt tässä tätä keskustelua kuunnellaan ja esimerkiksi siellä salin ihan ääriäsemästä laidasta edustaja Myllykoski tuntuu ikään kuin kannattavankin tätä väylämaksun poistoa mutta ihan ei sano sitä suoraan ääneen, niin minulle syntyy sellainen käsitys, että tälle ajatukselle voisi olla sitä parlamentaarista tukea, jos sellainen esitys rakennettaisiin.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

15.26 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä on ollut hyvää keskustelua todella tärkeän teeman ympärillä, ja ihan muutamia huomioita.

Ensinnäkin on aivan selvää, että asiakas aina maksaa sen kuljetuksen. Ja tässä mielessä mielestäni ehkä muutamissa puheenvuoroissa annettiin vähän harhaanjohtava kuva siitä, että ikään kuin nyt tehtäisiin suomalaisten veronmaksajien toimesta joku valtava tulonsiirto ulkomaisille varustamoille. Eihän tästä ole tietenkään kysymys, vaan kun varustamoilla on tietysti kilpailua, niin silloin, kun väylämaksu poistuu, he pystyvät hinnoittelemaan sitten sille suomalaiselle asiakkaalle, kuljetuksen tilaajalle, sen kuljetuksen edullisemmaksi. Elikkä missään nimessä ei ole kyse minkäänlaisesta tulonsiirrosta varustamoille vaan nimenomaan suomalaisen vientiteollisuuden kilpailukyyn parantamisesta.

Arvoisa puhemies! Ehkä toinen näkökulma sitten, jossa on toki siis vivahteita — tämä kysymys näistä jääluokkamääräyksistä ei tietenkään ole millään tavalla mustavalkoinen, vaan on selvää, että kun väylämaksuissa on kannuste siihen, että jääluokitus alukselle on hyvä, niin totta kai se osaltaan ohjaa siihen suuntaan. Mutta kyllä, arvoisa puhemies, asia mielestäni valiokunnan asiantuntijakuulemisissakin oli niin, että nimenomaan viranomaisien määräykset näistä jääluokista ovat ne, jotka määrittävät, millaisella kalustolla Suomeen ja Suomen satamiin liikennöidään. Ja tältä osin on aivan selvää, että tämä väylämaksun merkitys on hyvin pieni siinä, kuinka hyvin nämä Suomeen liikennöivät alukset jäissä kulkevat, ja että ne myös sitten jäävahvistettuina ovat ympäristön kannalta turvallisia aluksia. Ja tässä nimenomaan viranomaismääräykset ja liikennettä ohjaavien viranomaisten toiminta on se, joka tahdin tälle määrää.

Vielä ehkä kolmas näkökulma, arvoisa puhemies, lyhyesti — kun valiokunnan puheenjohtajakin tuli tänne salin puolelle, niin tietysti vähän vapaammin pystyy sitten asiaa omassakin puheenvuorossa käsittelemään ja ehkä hakemaan sitä, mistä tällainen lisäpanostus sitten teollisuutemme kilpailukykyyn katettaisiin. Voin luvata, että kun vain hallitus nyt ensin saa jonkinlaisen käsityksen tästä budjetin kokonaisuudesta, niin kokoomus tulee taa-tusti omassa vaihtoehtobudjetissaan esittelemään vaihtoehdon, joka valtion ja ylipäättään julkisen talouden tasapainon kannalta kyllä on miljardiluokassa paremmassa tasapainossa kuin tämä hallituksen vaihtoehto. Siitä ei kannata kantaa huolta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Torniainen.

15.29 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan edustaja Auton puheenvuoroon haluan jatkaa sen verran, että Suomen vesistöihin ja Suomeen liikennöidään hyvin erilaisilla aluksilla ja kyllä suomalaisten varustamoiden alukset ovat ensiluokkaisia. Kun valiokunta käsitteli tätä asiaa, niin valiokunta piti myöskin lähtökohtaisesti hyvänä, että väylämaksun määräytymistapa ja vastaavasti maksujen alentamistapa eniten korkean jääluokan aluksilta ohjaa kohti jäävahvisteisten alusten käyttöä Suomen vesialueilla. Pitää muistaa, että aika ison osan vuodesta Suomeen tarvitaan myöskin jäävahvisteisia aluksia, niin että tänne pääsee ja täältä pääsee myöskin sitten pois. Tällä asialla on merkitystä myös Suomen huoltovarmuuden ja meriliikenteen turvallisuuden turvaamisen sekä elinvoimaisten suomalaisten varustamojen ja aluskannan säilymisen kannalta, ja tässä katsotaan nimenomaan suomalaisia varustamoja, niin että myöskin suomalaiset varustamot ja suomalaiset alukset pärjäävät tässä maailmanlaajuisessa kilpailussa.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Kun kokoomuksen taholta on tuotu tätä väylämaksujen kokonaan poistamista esille, niin haluan todeta sen, että vähän yli vuosi sitten, taisi olla siellä vuoden 2020 alkupuolella, liikenne- ja viestintäministeriössä kyllä selviteltiin ja pohdittiin myöskin sitä vaihtoehtoa, että väylämaksut poistettaisiin kokonaan tai sitten puolitettaisiin. Tosiasia on, että LVM:stä oli jo lähetetty lausunnoille sellainenkin esitys, että olisi väylämaksut poistettu kokonaan vuoden 20 loppupuoliskolta, ja kun se esitys oli lausunnoilla, niin kyllä lausuntojen antajat olivat sitä mieltä, että sellaiseen ratkaisuun ei kannata mennä vaan tämä väylämaksujen puolittaminen on se oikea tapa ja realistinen tapa ja nimenomaan suomalaista teollisuutta ja suomalaisia varustamoja paremmin tukeva kanta, koska iso osa Suomeen tulevista aluksista on ulkolaisia ja väylämaksut koskevat sekä kotimaisia että ulkolaisia aluksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kymäläinen.

15.32 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Todella hyvä puheenvuoro edustaja ja valiokunnan varapuheenjohtaja Torniaiselta. Tässä edessä osittain jo vastasittekin edustaja Kopran esittämään kysymykseen, eli kyllä tätä on selvitetty todellakin jo viime vuoden alkupuolella, tosiaan, en lähde toistamaan tätä kokonaisuudessaan — ja kyllä, me olemme kuulleet asiantuntijoita, edustaja Kopra, niin nyt valiokunnassa tämän asian käsittelyn yhteydessä kuin jo tuolloin aiemmin. — Valitettavasti edustaja Kopra ei malta odottaa ja kuunnella vastausta loppuun, vaikka esitti kysymyksiä, mutta ymmärrän, että on kiireitä. [Jukka Kopra siirtyy istuntosalin ovelta omalle paikalleen]

No niin, kysytte, mikä on oma näkemykseni, ja ei tässä asiassa ole mustavalkoisia näkemyksiä. Me kirjasimme myös valiokunnan mietintöön tämän, että osa asiantuntijoista on tuonut tämän näkökannan esille, että väylämaksuja tulisi puolittaa. Mutta koska tämä ei ole mustavalkoinen asia, niin vaikka se on kädenojennus meidän elinkeinoelämälle ja viennille, niin samaan aikaan se on kyllä osaltaan myöskin tulonsiirto ulkomaalaisille varustamoille, ja tässä on juuri se vaara, miten se vaikuttaa meidän laivakannan määrään tai meidän huoltovarmuuteemme ja näiden alusten kuntoon, jäämerenkulkukestävyyteen. Itse näen, että tämä varmasti on ollut yksi syy, miksi vuonna 2015 edellinen hallitus toi ensimmäistä kertaa tämän väylämaksun puolittamisen eduskuntaan ja sai eduskunnalta siihen tuen. Näitä asioita on varmasti punnittu silloinkin, kun tämä esitys on tehty.

Mutta siitä olen samaa mieltä, kuten tässä valiokunnan mietinnössäkkin on, että pitkäjänteisyyttä tarvitaan. Tämä puolittaminen on ollut nyt niin kauan jo, parin vuoden perään on aina palattu tähän uudelleen, että tästä voisi tehdä pysyvän, ja sen jälkeen me voisimme keskustella siitä, onko meillä tarvetta tätä kokonaan poistaa.

Saimaan kanava mainittiin, ja siihenkään en malta olla kiinnittymättä. Kyllähän Saimaan kanavallakin on käyttömaksut, eli ei sekään kokonaan ole varustamoille tai laivoille ilmainen kulkuväylä, vaikka se on erityyppinen liikennemuodoltaan. Huomataan, että tällä väylämaksun puolittamisella, sillä puolikkaalla maksuosuudella, ulkomaalaiset varustamot osallistuvat kauppamerenkululle tuotettavien palveluiden rahoittamiseen. Tällä on meille myös suuri merkitys.

Oikeastaan enempää en aio tästä sanoa mutta kiitän valiokuntaa ja tätä eduskuntaa ja tätä käytyä keskustelua tämän asian rakentavasta käsittelystä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Vielä edustaja Autto.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

15.35 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti tässä vielä siitä, että kokoomus haluaa nimenomaan, että Suomessa investoidaan ja Suomessa teollisuus ja vientialamme kaiken kaikkiaan ovat kilpailukykyisiä. Se tuo työtä ja hyvinvointia tänne meille, ja se tuo konkreettisesti työtä vaikkapa suomalaisille varustamoille. Eli missään nimessä kokoomuksen ajatuksena ei ole se, ettemmekö halua kuulla vaikkapa suomalaisten varustamojen näkökulmaa tähän asiaan liittyen — päinvastoin olemme hyvin herkillä korvalla kuulleet — mutta kun vedämme kaikki eri näkökulmat tässä yhteen, niin voimme tehdä sen johtopäätöksen, että Suomessa tarvitaan nyt nimenomaan tulevaisuususkkoa ja tarvitaan sitä, että meidän talouden pyörät saadaan nyt pyörimään sillä tavoin, että täällä myöskin tulevaisuudessa tehdään hyviä tuotteita, jotka maailmalla käyvät kaupaksi, ja sitä kautta sitten maailmalta tulevat ne rahat, joilla sitten hyvinvointimme voimme rahoittaa. Tässä mielessä tosiaan nimenomaan suomalaisen kilpailukyvyn parantamisen näkökulmasta pitäydymme tämänkin hyvän keskustelun jälkeen tässä esityksessämme siitä, että väylämaksut poistettaisiin nyt tässä vaiheessa kokonaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Marttinen.

15.36 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Näin länsirannikon ja hyvin teollisuusvaltaisen maakunnan edustajana haluan vielä omalta osaltani tukea tätä meidän erinomaisten valiokuntavastaavan puheenvuoroa ja tätä keskustelua, mitä salissa on käyty. Kuten arvoisa valiokunnan puheenjohtaja tietää, ei ole ensimmäinen kerta, kun tästä asiasta keskustelemme.

Kun katsomme kuitenkin sitä meidän teollisuuden ja elinkeinoelämän rakennetta, me elämme vientiteollisuudesta, ja jos ja kun me haluamme pitää huolta siitä, että meidän teollisuuden ja yrityselämän kuljetusten kustannukset pysyvät kohtuullisina tai pystymme pikemminkin niitä laskemaan, niin meillä ei lopulta ole kovin monta tehokasta keinoa siihen, ja, herra puhemies, väylämaksujen poistaminen kokonaan on kiistatta tehokas keino siihen, ja kokoomus on sitä monena vuonna jo esittänyt omassa vaihtoehtobudjetissaan.

Herra puhemies! Toisena huomiona tähän asiaan: Olemme aikaisemmin keskustelleet siitä, että väylämaksuja on aikaisemmin kerätty, jotta voidaan kattaa merenkulun jäänmurron kustannukset, ja nyt kun kuitenkin tiedetään, että jo varsin pitkään, monien vuosien ajan, väylämaksuja on kannettu enää puolikkaana, ja tiedämme, että tosiasiaa kuitenkin tätä yhteyttä väylämaksujen keräämisen ja jäänmurron kustannusten kompensoimisen osalta ei enää siinä mielessä ole kuin on ollut aikaisemmin, niin tätäkin taustaa vasten minusta on perusteltua nyt tarkastella väylämaksuja yhtenä osana tästä kokonaisuudesta erillään ja katsoa sitä tällaisena yhtenä toimenpiteenä, jolla voidaan nimenomaan suomalaisen teollisuuden ja yrityselämän kustannuksia laskea.

Uskon kyllä, että tällä on suoria hyviä vaikutuksia meidän kuljetusten kustannuksiin ja sitä taustaa vasten voimme myös tukea suomalaista teollisuutta ja sitä vientiteollisuutta, joka kuitenkin tuo lisäarvon tähän yhteiskuntaan, joten, herra puhemies, kannatan lämpimästi tätä kokoomuksen tekemää omaa esitystä ja vastalauseita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

15.39 **Suna Kymäläinen sd:** Kiitos, herra puhemies! Lupasin jo, että enempää en asiasta sano, mutta edustaja Marttisen sinällään hyvä puheenvuoro vielä yllytti minutkin puheenvuoron ottamaan.

Totta kai täytyy sanoa, että siitä me olemme kaikki samaa mieltä, että me kaikki tässä salissa halutaan tukea suomalaista elinkeinoelämää, teollisuutta, [Leena Meri: Keinot voi olla vähän eri!] luoda viennille ja tuonnille mahdollisuudet. Totta kai näin on, mutta kun vuoden 2020 alussa selvitettiin tätä mahdollisuutta poistaa väylämaksuja covid-pandemian johdosta ja tukea näin vientiä ja varustamoita, niin silloin tuli näiden lausuntojen jäljiltä selkeästi esille, että tämä toimenpide uhkaa huoltovarmuutta siltä osin, että mukavuusliput hyötyisivät tästä toimenpiteestä eniten. Meillä kuitenkin nämä matkustaja-alukset vastaavat niin suuresta osasta transitioliikennettä, että tämä toisi meille ongelmia, ja se toisi myös omalta osaltaan sitten tätä kilpailukykykysymystä, suomalaiset työehdot versus ulkomaalaiset työehdot ja niin poispäin. Eli kyllä me joudumme tässä samaan aikaan katsomaan monia eri ulottuvuuksia, ja ne kokonaisvaikutukset huomioiden viime vuonna tultiin siihen tulokseen, että ollaan tämän puolituksen linjalla, joka kokoomusjohtoisen hallituksen aikana tuotiin vuonna 2015 eduskuntaan, ja siitä asti tämä väylämaksujen puolittaminen on ollut käytössä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 121/2021 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 7/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 7/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Valiokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Elo esittelee.

Keskustelu

15.41 **Tiina Elo vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan ympäristövaliokunnan varapuheenjohtajana esittelen mietinnön:

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan maankäyttö- ja rakennuslakiin kolmea pääosin teknisluonteista muutosta. Ensimmäiseksi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian osuudelle uudisrakennusten ja laajasti korjattavien rakennusten kokonaisenergiasta ehdotetaan laskennallisia minimivaatimuksia. Tämä liittyy uusiutuvan energian direktiivin toimeenpanoon. Toisena ympäristövaikutusten arviointia edellyttävien rakennusten rakennusluvan mahdollisten muutoksenhakijoiden piiriä ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan paikallisia yhteisöjä, joiden sääntöihin kuuluu luonnon-, terveyden- tai ympäristön-suojelu. Kolmantena Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ehdotetaan toimivan rakennustuoteasetuksessa tarkoitettuna rakennustuoteyhteyspisteenä, jonka tehtävänä on tarjota tietoa rakennustuotteita koskevista säännöksistä Suomessa. Tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Ympäristövaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä pienin muutoksin. Valiokunnan kuulemisissa keskityttiin pääosin yva-direktiiviin liittyvän kuulemismenettelyn laajentamisen perusteisiin. Komissio on antanut Suomelle virallisen huomautuksen yva-direktiivin asianmukaisen täytäntöönpanon puutteista, ja tällä esityksellä ehdotetaan puutteiden korjaamista siten, että silloin kun rakennuslupa koskee rakennusta, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, niin valitusoikeus rakennus- ja toimenpidelupapäätöksestä sekä maisematyölupa- ja purkamislupapäätöksestä olisi toimialueella rekisteröidyllä yhteisöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- ja luonnonsuojelun edistäminen. Vastavasti kunnan on varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä lupahakemuksesta, jos hakemus koskee rakennusta, johon sovelletaan yva-lakia.

Tässä hallituksen esityksessä tarkoitettu tiedottamis-, kuulemis- ja valitusoikeuden laajennus koskee vain yksittäisiä luvitettavia rakennuksia, joiden yhteydessä on tehtävä pakollinen yva-lain mukainen tarkastelu. Valiokunta toteaa, että muutos tulee käytännössä koskemaan erityisesti tuulivoimarakentamista. Jatkossa siis tuulivoimarakentamista suoraan ohjaavassa kaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueelle rakennettavaan tuulivoimarakennukseen sovelletaan aina laajennettua kuulemis-, lausunto- ja valitusmenettelyä, jos tuulivoimahankkeeseen on sovellettu yva-menettelyä.

Näissä rakennuslupakäsittelyissä keskeisiä tarkasteltavia asioita ovat rakennussuunnitelman kaavanmukaisuus, kaupunki- ja ympäristökuvallinen soveltuvuus sekä turvallisuus ja terveellisyys. Valiokunta toteaa mietinnössään selvyiden vuoksi, että muutoksenhakuoikeuden laajennuksella ei ole tarkoitus muuttaa valitusperusteita.

Lopuksi valiokunta toteaa, että maankäyttöä ohjaavan kaavoituksen ja rakennuslupamenettelyn muodostaman kokonaisuuden osalta riittävän ja oikeasuhtaisen osallistumisoikeuden ja muutoksenhakuoikeuden toteutumisen turvaaminen yva-direktiivin näkökulmasta ja toisaalta yleisemmin kansallisen lainsäädännön yhtenäisyyden kannalta edellyttäisi siinä perusteellista valmistelua, joka soveltuisi maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistushankkeessa tehtäväksi. Sen tähden valiokunta pitää perusteltuna hallituksen esityksessä ehdotettua sääntelytapaa yva-direktiivin täytäntöönpanon täydentämiseksi, nyt pieneltä osin muutettuna, ja tukee tätä hallituksen esitystä, jolla hoidettaisiin tämä asia kuntoon.

Vielä tässä mietintönsä lopuksi valiokunta korostaa, että ympäristövaikutusten laajan kokonaistarkastelun ohella on tärkeää varmistaa paitsi osallistamismenettelyjen riittävyys myös niiden oikea-aikaisuus ja selkeys sekä lupamenettelyjen sujuvuus. Lainsäädännön yhtenäisyyden lisäksi tärkeää on huolehtia myös toiminnanharjoittajien ja lupaviranomaisten ohjeistuksesta ja koulutuksesta sekä viranomaisten ja muutoksenhakutuomioistuinten riittävästä resursseista, jotta hankkeille ei aiheudu lisäviivettä. Tässä valiokunta oli hyvin yksimielinen näkemyksessään.

Tosiaan se pieni muutos, jota tähän hallituksen esitykseen ehdotamme, on pykälän täsmentäminen lisäämällä sana ”hankkeessa”, jolloin se muutos kuuluisi: ”Kunnan on varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä lupahakemuksesta, jos hakemus koskee rakennusta hankkeessa, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia.” Eli tällä tavoin tarkennettuna esitetään tämän hallituksen esityksen hyväksymistä.

Tässä, arvoisa puhemies, valiokunnan mietinnön esittely. Tähän on jätetty kaksi vastauslausetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt edustaja Heinonen.

15.47 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Käytin tämän asian lähetekeskustelussa puheenvuoron ja nostin siinä esille huolestuttavia kysymyksiä, joihin en ainakaan tämän mietinnön pohjalta saanut vastauksia. Haluaisin kysyä ympäristövaliokunnan varapuheenjohtajalta, edustaja Tiina Elolta, miten valiokunnan käsittelyssä käsiteltiin tämä hukkalämpökysymys, joka nousi aika monessa lausunnossa esille. Kun esimerkiksi Helen, Energiateollisuus, työ- ja elinkeinoministeriö, Kaupan liitto nostivat esille hukkalämpökysymyksen, niin minkä takia hukkalämpöä ei enää lueta uusiutuvaksi energiaksi? Olikohan niin, että Kaupan liiton vai Energiateollisuuden lausunnossa tuotiin esille sitä huolta, että tämä itse asiassa voi johtaa siihen, että hukkalämmön hyödyntämiseen ei enää ryhdyttäisi, kun se ei täyttäisi tämän lainsäädännön vaatimuksia. Kysyisin nyt ympäristövaliokunnan varapuheenjohtajalta, edustaja Elolta: oliko tämä asia millä tavalla esillä, ja miten valiokunta ja erityisesti hallituspuolueet tähän kysymykseen kantansa muodostivat? Ainaakaan muutosta tähän ei ole haluttu tehdä, eli jos oikein ymmärsin, niin hallituspuolueet ovat halunneet pitää voimassa tämän hukkalämmön poissulkevan puolen.

Ja tietysti se, mikä myös itseäni huolestutti, oli se, että tämä vei eri suuntaan sitä kehitystä, joka viime kaudella aloitettiin. Eli tässähän laajennetaan valitusoikeutta ja itse asiassa aika merkittäviä muutoksia. Pykälässä todetaan esimerkiksi, että kunnan on varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä lupahakemuksesta, jos hakemus koskee rakennusta, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annettua lakia. Tämä laajennus on erittäin laaja ja varsin kattava, jos ajatellaan vaikkapa kaupunkia, joissa se koskee ymmärtääkseni siis kaikkia kaupungin asukkaita.

Itse olen jakanut kyllä huolen näistä prosesseista, sillä jo nykyisin päällekkäiset valitukset viivästyttävät hankkeita. Suunnan pitäisi minun mielestäni olla päinvastoin sujuvoittava eikä, niin kuin tässä esityksessä, byrokratiaa lisäävä. Kritiikki kohdistuu nimenomaan tähän yva-kohtaan, jossa siis valitusoikeuksia ymmärtääkseni laajennetaan aika merkittävästi. Teknologiateollisuus totesi omassa lausunnossaan: ”Rakennuslupa on sen sijaan luonteeltaan tekninen lupamenettely, jossa arvioidaan kaavanmukaisuus ja rakentamisen tekniset vaatimukset. Näin ollen rakennusluvassa ei ole kysymys seikoista, jotka olisivat yva-direktiivin tarkoittamien ympäristövaikutusten kannalta relevantteja.” Tämä oli minun mielestäni aika olennainen kysymys tässä kokonaisuudessa, ja kysyisin nyt valiokunnan varapuheenjohtaja Elolta ja vaikkapa keskustan edustaja Torniaiselta myös, miten te tähän suhtauduite keskustassa, kun vielä viime kaudella keskusta kannatti tätä sujuvoittamista. Miksi tämän on näin annettu edetä?

Jos nyt oikein ymmärsin, kun luin tätä mietintöä, niin onko tässä käynyt näin kuten keskustan entinen puheenjohtaja, nykyinen Kaupan liiton toimitusjohtaja Kiviniemi omassa lausunnossaan peräänkuulutti? Lausunnossaan hän totesi näin: ”Komission antamaa muistutusta ei ole kuitenkaan ollut mahdollista saada, eikä sitä ole esitysluonnoksessa tarkemmin avattu. Kuulemisissa ei ole näin ollen mahdollista ottaa kantaa siihen, mitä tosiasiallisesti on vaadittu muuttamaan, eikä vireillä oleva kuuleminen siten täytä kuulemiselle asetettuja vaatimuksia.” Kysyn nyt valiokunnan varapuheenjohtaja Elolta: Saitteko te tämän EU:n komission antaman muistutuksen nähtäväksenne? Onko se tällä hetkellä julkinen? Mitä tässä muistutuksessa on edellytetty, ja mitä Marinin hallitus on tähän vastannut? Jos nyt oikein ymmärsin, niin tämä nykyinen Marinin vasemmistohallitus on vuonna 2020 antanut vastauksen tähän ainakin vielä lausuntovaiheessa salattuun muistutukseen Euroopan

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

komissiolle ja ilmoittanut laajentavansa valitusoikeutta sen sijaan, että olisi esitetty komission vaatimuksiin parempia ratkaisuja.

”Valitusoikeuden laajennus tulee pidentämään yva-velvollisten investointien luvitusten kokonaisaikaa ja vaikeuttaa erityisesti esimerkiksi tuulivoiman tuotannon laajentamista. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää kuitenkin hallituksen esitystä nyt syntyneessä tilanteessa vääjäämättömänä.” Näin todetaan kokoomuksen vastalauseessa, eikä todetakaan sitä perinteistä, mikä normaalisti todetaan, että ”pidetään järkevänä ja tarkoituksenmukaisena”. Nyt kysyisin keskustan ympäristövaliokunnan jäseneltä, edustaja Torniaiselta, kun keskustan valiokunnan puheenjohtaja Sipilä ei ole paikalla: kuittasiko keskusta todella tällaisen vastauksen vuonna 2020 EU-komissiolle ja hyväksyi sen, että tämä, mikä nyt on, on vääjäämätön lopputulos? Itse pidän tätä kyllä todella valitettavana toimena, ja sen takia tämä kyllä vaatisi perusteellisempaa-kin julkista perkaamista ja tarkastelua, miksi tässä on toimittu näin kuin on toimittu. Ja suora kysymys kuuluu keskustalle: kuittasiko keskusta vuonna 2020 tämän valitusoikeuden laajentamisen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Reijonen.

15.53 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme nyt maankäyttö- ja rakennuslakia, ja sitä esitetään muutettavaksi. Kiitoksia ympäristövaliokunnan varapuheenjohtajalle lainmuutoksien esittelystä.

Tämä on aika mielenkiintoinen laki. Kuntajohtajilta kunnista on tullut kriittistäkin palautetta. Oikeastaan se palaute on ollut sen kaltaista, että jatkossa ei saadakaan enää kunnissa päättää niin paljon asioista kuin aikaisemmin on saatu, vaan ne ohjeet tulevat käytännössä muualta kuin sieltä kunnasta.

Tämä maankäyttö- ja rakennuslain uudistaminen on todella iso asia. Tämä on nyt yksi osa sitä, ja se koskee monen monta asiaa jatkossa. Ympäristövaliokunnassa perussuomalaiset ovatkin tehneet tähän esityksen, että tämä lakiesitys hylättäisiin, ja se on ihan perusteltua, koska tämä lisää byrokratiaa, ei sujuvoita asioita lainkaan, lisää sääntelyä ja monimutkaistaa asioita.

Kummastusta on herättänyt myös tämä tuulivoima-asia ja tämä tuulivoimakaava-asia ja tällaiset. Nämä ovat vähän semmoisia kyseenalaisia juttuja ja pohdituttavat paljon.

Turhaa byrokratiaa ei kannata lisätä, ja on tietysti järkevää, että sitä byrokratiaa vähennetään, koska turha byrokratia vain lisää hintaa, eli on järkevää, että asioita sujuvoitetaan eikä tosiaankaan sitä byrokratiaa lisätä. Ja ehkä Suomessa rakennuspuolella kaivattaisiin enemmän yhtenäisiä sääntöjä, koska eri puolilla Suomea on erilaiset rakennusohjeet. Eli on vähän kummallista, että jos mennään pohjoiseen tai etelään tai Itä-Suomeen, niin voi olla, että se vaihtelee kuntakohtaisesti. Hyvin mielenkiintoisia ovat nämä, eli enemmän semmoista yhtenäisyyttä tarvittaisiin, mutta byrokratiaa täytyy vähentää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoiset edustajat, käsittelemme tämän nyt esillä olevan asian loppuun, minkä jälkeen pidetään 20 minuutin tauko ja sen jälkeen aloitetaan uusi istunto, jossa sitten tämä avioliittolaki on ensimmäisenä asiana. — Ja nyt jatketaan keskustelua, edustaja Sipilä poissa. — Edustaja Vestman.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

15.56 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on tosiaan ympäristövaliokunnan mietintö koskien maankäyttö- ja rakennuslain muutosta, jolla muun muassa laajennetaan valitusoikeuden omaavien piiriä yva-menettelyn piiriin kuuluvan hankkeen rakennusluvasta. Muun muassa ympäristöjärjestöt ovat saamassa nyt uuden valitusoikeuden. Kuten valiokunnan mietinnössä on todettu, muutos tulee käytännössä koskemaan tuulivoiman rakentamista. Esitys tulee lisäämään byrokratiaa ja hidastamaan Suomen energiaomavaraisuuden, kohtuuhintaisen energian ja päästövähennysten kannalta ratkaisevan tärkeitä tuulivoimahankkeita.

On todella valitettavaa, että hallitus meni lupaamaan komissiolle tämän lakimuutoksen, kuten kokoomuksen vastalauseessa on tuotu esille. Hallituksen olisi tullut ensin pyrkiä selvittämään komissiolle, miten nyky laki täyttää yva-direktiivin vaatimukset järjestöjen valitusoikeuden osalta. Tämä esitys menee päinvastaiseen suuntaan kuin viime kaudella tehdyt maankäyttö- ja rakennuslain parannukset sekä erityisesti tavoitteet MRL:n uudistamiseksi, missä siis pyritään sujuvoittamaan rakentamista ja luomaan siten kasvun edellytyksiä Suomeen.

Riski todella tässä esityksessä on, että järjestöt pääsevät nyt valittamaan samasta asiasta sekä kaavan että rakennusluvan yhteydessä. On nimittäin niin, että yva-direktiivissä tarkoitettut ympäristövaikutukset — tuulivoimahankkeissa ennen muuta melu-, välke- ja maise-mavaikutukset — arvioidaan Suomessa nimenomaan kaavoituksen yhteydessä, tuulivoiman tapauksessa näissä hankekaavoissa. Rakennuslupa on Suomessa sen sijaan teknisluonteinen kaavanmukaisuuden arvio eikä sisällä laajasti direktiivin tarkoittamien ympäristövaikutuksien huomioon ottamista, ja erityisesti esimerkiksi hankkeen sijainti ratkaistaan nimenomaan Suomessa kaavalla. Yksi vaihtoehto olisi siis perustella ja tulkita siten, että Suomen tuulivoimahankekaava on todellisuudessa lupamuotoinen ainakin yva-direktiivin tarkoittamalla tavalla ja että direktiivin mukaiset menettelylliset oikeudet kohdistuvat itse asiassa kaavaan rakennusluvan sijaan, ja tällä tulkinnallahan Suomi täyttäisi EU-velvoitteet, koska näillä järjestöillä on jo kaavasta käsitykseni mukaan valitusoikeus.

No, pieni lohtu on se, että valiokunnan mietinnössä on aivan oikein korostettu, että muutoksenhakuoikeuden laajennuksella ei ole tarkoitus muuttaa valitusperusteita, ja tämä toivottavasti sitten rajaa näitä turhia ja epätarkoituksenmukaisia valituksia — toivottavasti näin. Mutta itsekkin mielelläni kuulisin kyllä valiokunnan hallituspuolueiden jäseniltä perusteluja siihen, minkä takia hallitus meni lupaamaan komissiolle nämä muutokset eikä pyrkinyt perustelemaan sitä, että Suomen voimassa oleva laki täyttää yva-direktiivin vaatimukset.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Torniainen.

15.59 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on — kuten ympäristövaliokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Elo omassa puheenvuorossaan, esittelypuheenvuorossaan, totesi — pääosin tekninen ja tulee myöskin osittain EU:n lainsäädännöstä käsin.

Se, mikä on tietysti aiheuttanut myöskin ympäristövaliokunnassa hyvin paljon keskustelua, on nimenomaan tämä yva-direktiivin täytäntöönpano. Tosiasia on, että komissio on antanut Suomelle virallisen huomautuksen yva-direktiivin asianmukaisen täytäntöönpanon puutteista, ja tästä asiasta käytiin laaja keskustelu ympäristövaliokunnassa. Koska edustaja Heinonen on näköjään poistunut salista ja esitti niitä kysymyksiä, niin en lähde

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

yksityiskohtaisesti niitä käymään läpi. Mutta ”hallituksen esityksessä tarkoitettava tiedottamis-, kuulemis- ja valitusoikeuden laajennus koskee perustelujen mukaan vain yksittäisiä luvitettavia rakennuksia, joiden yhteydessä on tehtävä pakollinen yva-lain mukainen tarkastelu”. Ja valiokunnan käsittelyssä todettiin, että tämä pakollinen-sana on ”tässä yhteydessä vaikeasti ymmärrettävä ilmaisu, ja selventää, että se kattaa molemmat yva-lain mukaiset tapaukset, sekä hankeluettelon perusteella että yksittäistapauspäätöksellä tehtävän yvan”. Keskustelua käytiin siitä, voidaanko tätä jollain tavalla tämentää, ja siinä on hyvin erilaisia näkemyksiä olemassa.

Yva-menettelyn direktiivistä valiokunta taas toteaa, että ”muutos tulee käytännössä koskemaan erityisesti tuulivoimarakentamista ja niitä kohteita”. Ja valiokunta totesi selvytyksen vuoksi myöskin, että ”muutoksenhakuoikeuden laajennuksella ei ole tarkoitus muuttaa valitusperusteita”, kuten edellisessäkin puheenvuorossa totesin. Se on hyvä asia huomioida, hyvä kohta huomioida, mutta tosiasia on, että se voi kieltämättä jonkun verran viivästyttää hankkeita. Kyllä edelleen tämäkin hallitus haluaa — kuten viime kaudellakin keskustajohtoinen hallitus halusi — sujuvoittaa nimenomaan rakentamispäätöksiä ja rakennushankkeita, ja itse vilpittömästi toivon, että hankkeita ei viivästytetä.

Ja kuten valiokunnan varapuheenjohtaja tuossa esittelypuheenvuorossaan totesi, lainsäädännön yhtenäisyyden lisäksi on tärkeää huolehtia, että toiminnanharjoittajien ja lupaviranomaisten ohjeistuksesta, koulutuksesta sekä viranomaisten [Puhemies koputtaa] ja muutoksenhakutuomioistuinten riittävistä resursseista pidetään huolta, jotta ei aiheudu lisäviivettä hankkeille. Ja [Puhemies koputtaa] nimenomaan keskustan toiveesta lisättiin tämä viimeinen kohta, että...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt tulee lisäviivettä istuntoon.

...hankkeille ei saa aiheutua lisäviivästyksiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin. — Edustaja Hoskonen — edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Autto.

16.02 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Torniainen kuvasi tätä teknisluontoiseksi, mutta kyllähän tässä nyt taisi olla vähän tällaista asian poliittisuuden välttelyä, koska kysymyshän on nimenomaan siitä, mihin suuntaan Suomessa asiat kehittyvät. Onko tämä maa, jossa investoidaan, jossa pyörät pyörivät, jossa tulevaisuuteen uskotaan, maa, jota kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti rakennetaan, vai onko tämä maa, jossa kaikki hankkeet hautautuvat byrokratian alle ja taloutemme taantuu? Tässä mielessä hallitus ottaa nyt valitettavasti askeleita väärään suuntaan, tässäkin asiassa.

Ja, arvoisa puhemies, on aivan selvää, että vaikka voitaisiin pitää tässäkin askeleita väärään suuntaan pienenä asiana, niin kun niitä nyt tehdään niin laajalla rintamalla hallituksen toimesta, niin kyllä valitettavasti sen tien päässä ovat kansantalouden taantuminen, ylivelkaantuminen ja pahimmassa tapauksessa koko hyvinvointiyhteiskuntamme romahtaminen, kun näitä välttämättömiä investointeja, joita tulevaisuuden hyvinvoinnin rahoittamiseksi tarvitaan, ei pystytäkään tekemään. Ja tässä mielessä on aivan olennainen kysymys tämä, joka tässä on useammassakin hyvässä puheenvuorossa jo aiemmin otettu esiin: miksi hallitus ei pontevammin ollut valmiina perustelemaan EU:n suuntaan sitä, että Suomen jo voimassa oleva lainsäädäntö olisi täyttänyt tässäkin asiassa nämä yva-direktiivin vaatimuk-

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

set? Tässä mielessä pelkään pahoin sitä, että tämä hallituksen ponnettomuus nyt hidastaa todella hankkeita huolimatta niistä hyvistä tarkoituksista, mitä edustaja Torniainenkin oli siellä kirjauttanut tähän mietintöön. Arvostan tietysti sitä, että edes ajatus on mukana, mutta valitettavasti teot vievät asiaa väärään suuntaan.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, ajattelen niin, että Suomessa on maailman paras ympäristölainsäädäntö. Meillä nämä erilaiset ympäristövaatimukset ovat korkeinta tasoa, ja on hienoa, jos Suomi voi tässä mielessä osoittaa koko ihmiskunnalle esimerkkiä siinä, miten pystymme elämään kestävästi, tasapainossa planeettamme kanssa. Mutta kyllä se edellyttää myös sitä, että Suomi on maailman menestyvimpiä maita, maa, josta halutaan ottaa esimerkkiä. Ja silloin meillä pitää tulla investointeja, meillä pitää olla työpaikkoja, sellaisia työpaikkoja, jotka tuottavat korkeatasoista hyvinvointia ja elintasoa, jotta meistä halutaan ottaa mallia, ja tässä mielessä pelkään pahoin, että tämä kuntademokratiaakin ja demokratiaa ylipäättänsä nakertava esitys vie nyt asioita väärään suuntaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Elo.

16.05 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Torniainen tässä totesi, ympäristövaliokunta kävi asiaa huolellisesti läpi ja päätyi tosiaan kuulemisten pohjalta siihen, että yva-direktiivin täytäntöönpano nyt edellyttää yksiselitteisesti valitusoikeuden laajennusta, ja siksi tämä muutos on perusteltua tehdä. Mutta yhtä lailla valiokunta oli yksimielinen niissä huolissa, että samalla kun varmistetaan osallistumismenettelyjen riittävyys, on huolehdittava vaikuttamisen oikea-aikaisuudesta sekä lupamenettelyjen selkeydestä ja sujuvuudesta.

Totean tähän vielä, että asukkailla on perustuslaillinen oikeus osallistua ja vaikuttaa, ja siitä on pidettävä huoli, että se toteutuu. Meidän kaikkien tavoite on varmasti prosessien sujuvoittaminen, mutta samalla on varmistettava huolellinen ja kattava asioiden valmistelu. Uskon kyllä siihen, että hyvällä ja perusteellisella valmistelulla voidaan vaikuttaa myös valitusten määrään ja eliminoida tarpeettomia valituksia.

Ja kuten täällä on moneen kertaan todettu, tärkeää on, että huolehditaan siitä, että meillä on riittävät resurssit niin viranomaisilla kuin tuomioistuimilla, jotta sitten voidaan nopeasti myös mahdolliset valitukset käsitellä, jotta ylimääräisiä viiveitä ei aiheudu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

16.07 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tässä tutustuin tähän hallituksen esitykseen, ja lähinnä nyt tuli tällaisia ihan pieniä kysymyksiä mieleen, kun täällä on ollut kaikenlaisia tukimuotoja tällä hetkellä. Jos öljylämmityksestä on siirtynyt pois ja siirtynyt esimerkiksi johonkin ilmalämpöpumppulämmitykseen tai maalämpöön, niin siihen on saanut tukea, ja näissä on ollut ehtona, että se öljylämmitys poistetaan, ja monia kysymyksiä on tullut ihmisiltä siitä, onko näin pakko tehdä, että se öljylämmitys poistetaan. Tässä nyt on lakiesitys, jossa uudisrakennusten ja laajasti korjattavien rakennusten kokonaisenergian-tarpeesta asetettaisiin laskennalliset minimivaatimukset uusiutuvalle energialle, mutta täältä lakitekstistä en varsinaisesti löytänyt suoraan sitä, että jos siirrytään sinne uusiutuvan energian puolelle, onko öljylämmitys poistettava siitä talosta tai rakennuksesta. Ihan huoltovarmuuden näkökulmasta säilyttäminen olisi ihan fiksu juttu, ja varmaan useampi

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

olisi jo siirtynyt maalämpöön, jos olisi heillä ollut selkeä luotto siihen, että joku korvaava järjestelmä toimii paremmin.

Sitten tämmöinen asia täällä nousi myös esille: Täällä esittelytekstin sivulla 6 puhutaan, että 2020 aloitetuissa uusissa rakennuksissa kevyt polttoöljy ilmoitettiin rakennushankkeissa lämmönlähteeksi 69 rakennuksessa, kaasu 12 rakennuksessa ja turve 15 rakennuksessa. Mikä tämä kaasu on, onko tämä nyt eroteltu sitten jollakin lailla biokaasusta, ja pitäisikö niiden olla jollakin lailla erikseen? Mielestäni jos rakennuslakia muutetaan tähän tämmöisten ympäristöystävällisten polttoaineiden suuntaan, niin kyllä tässä olisi ollut mielestäni ihan tärkeää ja ihan niin kuin maalaisjärjellä ajatellen viisasta, että uusiin rakennuksiin, mitä rakennetaan — ovat ne sitten maalämmöllä tai ilmalämpöpumpulla tai poistoilmalämpöpumpulla toteutettuja — rakennettaisiin jonkinlainen tulisija, ihan huoltovarmuuden kannalta. [Puhemies koputtaa] Tämmöisen lisäyksen olisin mieluusti nähnyt täällä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vestman.

16.10 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden edustajat ja ympäristövaliokunnan jäsenet Torniainen ja Elo totesivat tuossa äsken sellaisen hurskaan toiveen, että tämän muutoksen tarkoitus ei ole hidastaa prosesseja. No, nyt kuitenkin on niin, että aina kun lisätään ja laajennetaan muutoksenhakuoikeutta ja siihen oikeutettujen piiriä, niin se tarkoittaa käytännössä viivästyksiä näille tärkeille hankkeille, tässä tapauksessa Suomen kannalta erittäin tärkeälle tuulivoiman rakentamiselle. Ja hieman kummeksun sitä, että jos te olette samaa mieltä siitä, että tavoitteena ei ole hidastaa näitä hankkeita, niin minä takia ette kannattaneet valiokunnassa kokoomuslaisten lausumaehdotusta, jossa peräänkuulutetaan sitä, että hallitus selkeyttää ja sujuvoittaa maankäyttö- ja rakennuslain valitus- ja muutoksenhakuprosesseja hallitusohjelmankin mukaisesti. Eli kun hallitusohjelmassakin tähän tavoitteeseen on sitouduttu, niin minä takia tälle lausumaehdotukselle ei löytnyt valiokunnassa kannatusta?

Sitten haluan vielä palata tähän EU-oikeuden mukaisuuden arviointiin ja sitä edeltävään menettelyyn. Tässä rikkomusmenettelyssä ensimmäinen vaihe on komission virallinen ilmoitus, jossa komissio pyytää jäsenmaalta selvityksiä, jotka pitää antaa tietyn määräajan puitteissa. Tässä selvityksessä jäsenmaan on siis mahdollisuus perustella, minä takia voimassa oleva oikeus, jäsenmaan oikeus, täyttää EU-lain vaatimukset, ja vasta sitten, jos nämä vastaukset eivät komissiota tyydytä, komissio pistää jäsenmaahan varsinaisen nootin eli virallisen kehotuksen noudattaa EU-lakia. Sitten jos tässäkään tilanteessa jäsenvaltio ei komission kantaan tyydy, niin seuraa varsinainen rikkomuskanne EU-tuomioistuimessa, ja itse asiassa sekään ei ole tavatonta, että jäsenmaa pitää kiinni kannastaan lainsäädännön EU-lainmukaisuudesta ja puolustaa sitä Euroopan unionin tuomioistuimessa. Valitettavasti taitaa olla kerta toisensa jälkeen niin, että Suomi kilttinä oppilaana ei näin toimi eikä pistä komissiolle kamppoihin, vaan aina tämän ensimmäisen vaiheen jälkeen, eli sen virallisen ilmoituksen jälkeen, jo kiirehtii kertomaan komissiolle, että kyllä me nyt parannamme tapamme ja korjaamme lakimme. Pitäisi rohkeammin uskaltaa puolustaa sitä Suomen lakia ja sen EU-lain mukaisuutta ja tarvittaessa tehdä se vaikka EU-tuomioistuimen menettelyssä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Torniainen.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

16.12 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä ollaan käyty hyvää keskustelua tästä hallituksen esityksestä, ja kuten jo omassa puheenvuorossani edellä totesin, niin tässä hallituksen esityksessä on oikeastaan kolme osiota: se osio, jonka kohdalla ollaan laajamittaisesti käyty keskustelua tästä yva-lakimuutoksesta, mitä sinne vaaditaan, ja sitten se osio, mistä edustaja Mäenpää erittäin ansiokkaasti toi esille sen, mitä tulee näihin peruskorjauksiin ja kunnostettaviin uusiin rakennuksiin ja sitten laajamittaista peruskorjausta vaativiin rakennuksiin. Omasta mielestäni on erittäin hyvä siinä osiossa se, että tässä on nytten myöskin määritelty, mitä tarkoitetaan laajamittaisella peruskorjauksella ja mikä se prosenttimäärä, mikä rakennuksesta korjataan, on ”laajamittainen”.

No sitten, mitä tulee tähän yhteen osioon, missä ollaan käyty keskustelua tästä EU-direktiivistä tähän yva-lakimenettelyyn perustuen, niin oma kantani on myöskin se, että kyllä Suomen tulee noudattaa sitä, mitä EU:ssa myöskin päätetään asioista, ei yksioikoisesti niitä asioita, mutta niitä viestejä voi myöskin kokoomus viedä omille mepeilleen eteenpäin, että ei tehtäisi siellä EU:ssa niin rajuja päätöksiä, jotka sitten koskevat meitä kaikkia EU-maita myöskin. Itse toivon, että viedään myöskin sinne päähän sitä viestiä eteenpäin. [Anne-Mari Virolaisen välihuuto — Leena Meri: Mielenkiintoista, miten kokoomus on toiminut!] Erittäin mielenkiintoista, kuten täällä jo salissa tuli esille, että kokoomus toimii tavallaan EU:ssa toisella tavalla ja sitten täällä salissa toisella tavalla. Itse toivon, että se linja olisi yhteneväinen.

Kaiken kaikkiaanhan tämä yva-lain muutosesitys, mikä tässä on, koskee tuulivoiman rakentamista. Oma mielipiteeni ja myöskin keskustan mielipide on se, että kyllä tuulivoiman rakentamisen edellytyksiä pitää viedä eteenpäin, jotta meillä pystytään tuulivoimarakentamista myöskin viemään eteenpäin. Meillä olisi paljon sähkön tarvetta tulevaisuudessa ja tuulivoima on se yksi erittäin iso mahdollisuus.

Katsoin vasta erästä sanomalehdestä sitä Suomen karttakuvaa, miten tuulivoimarakentamista on eri puolilla Suomea, ja kyllä nuo Itä- ja Kaakkois-Suomi ovat siellä kehityksasteella vasta. Siellä ei sitä tuulivoimarakentamista ole tietyistä syistä saanut tehdä — se johtuu myöskin tästä Puolustusvoimien tutkajärjestelmästä — ja itse toivon, että myöskin sitä kehitetään, viedään eteenpäin.

Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena tässä yva-lain muutoksessakaan ei ole suinkaan viivästyttää hankkeita vaan mahdollistaa myöskin hankkeiden eteenpäin vieminen. Kaikennäköinen ja kaikenlainen rakennushankkeiden sujuvoittaminen on äärettömän tärkeä asia. Itse toivon sitä, mitä viime eduskuntakaudella silloinen hallitus, Juha Sipilän hallitus, vei eteenpäin: [Puhemies koputtaa] rakentamisen edesauttamista, normien purkamista ja rakentamisen sujuvoittamista. Sitä hanketta tulee edelleen viedä eteenpäin, ja sen takia täällä ovat ne tietyt lisäykset myöskin tässä valiokunnan mietinnön lopussa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niemi.

16.16 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Jatkan hieman tuosta, mitä edustaja Mäenpää kertoi. Itselläni on varsin selkeä esimerkki tästä ilmasta veteen -järjestelmästä. Asennettuna hinta oli 6 700 euroa, mutta en ymmärrä sitä, että siinä on ehdottomana edellytyksenä poistaa öljysäiliö, keskuslämmityskattila ja öljysäiliöltä tuleva putkisto, ennen kuin on mahdollista saada tämä 4 000 euron korvaus. Olisi paljon järkevämpää saada hyötykäyttää se 4 000 euroa tähän ilmasta veteen -järjestelmään, jolloinka asukkaalle jäisi paljon pienemmäksi tämä vastuu. Ei kukaan kuitenkaan käyttäisi sitä öljylämmitystä muuta

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

kuin äärimmäisessä hätätilanteessa, jos tulee kerta kaikkiaan niin kylmät ilmat, että tämä ilmasta veteen -järjestelmä ei riitä, taikka jos siihen tulee joku isokin häiriö. Eliikkä minun mielestäni tämä olisi paljon järkevämpää, että se järjestelmä saisi jäädä sinne. Se on ainoastaan hätävarana. Tämä nopeuttaisi huomattavasti ilmalämpöpumppujen tai maalämmön tai ilmasta veteen -järjestelmien hankintaa tämmöisessä tilanteessa. — Kiitos. [Leena Meri: Kyllä on taas perussuomalaisilla järkevät ehdotukset!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Hoskonen.

16.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan oikein, että tässä hallituksen esityksessä on ehkä liian vähälle huomiolle jäänyt se, että me olemme menossa tuulivoiman myötä hyvin epävarmaan tilanteeseen, koska sitä se aiheuttaa. Tuulivoiman määrään toki voidaan lisätä — sen verran kannatan. Paikka pitää valita oikein, ja sinne ympäristövaikutusten arviointeja varmaan tehdään, mutta tärkeimpänä pitäisin sitä, että kun tehdään tuulivoimakaavoja missä tahansa, niin kunta käy sen itse läpi.

Olen havainnut sellaisen ilmiön tuolla Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon eliikkä Savo-Karjalan vaalipiirin alueella, että se herättää voimakkaita tunteita, minne saa tehdä, minne ei saa tehdä, mutta kun tehdään järkevästi koko kunnan alueelle se kaavoitus, missä saa olla tuulivoimaloita, missä ei, niin silloin saavutetaan se. Se on kiista, mutta kiistaton tosiasia on, että nämä suuret, kolmen neljän megawatin tuulimyllyt, jotka pitää tietynlaista matalataajuista infraääntä, aiheuttavat tiettyjä ongelmia herkimmille ihmisille, aivan varmasti aiheuttavat, ja siihen on nyt havahduttu. Itse en kyllä hyväksy sitä sellaista toimintatapaa, että tuulimyllyt sijoitetaan pois täältä niin sanotusti tiheään väestön asutuksen alueelta ja viedään tuonne maaseutukuntiin, joissa ihmisiltä viedään rauha kotoa. Sinne pitää paikat katsoa oikein, ja kunta kaavoittakoon ne alueet, missä saa olla tuulivoimaa ja missä ei saa olla.

Toinen asia, minkä edustaja Torniainen puheenvuorossaan aivan oivallisesti huomasi, on se, että itärajan pinnassa on tiettyjä Puolustusvoimien näkökulmia, jotka pitää huomioida. Aivan oikea huomio. Se on juuri näin, että ilmavalvonta tarvitsee häiriöttömän ympäristön toimiakseen luotettavasti, ja sekin pitää huomioida.

Kolmantena asiana ja viimeisenä asiana tässä asiassa omalta kohdaltani on se, että olen ihmetellyt eduskunnassa kuulemista ja puheenvuoroja. Kun tuulivoimaa rakennetaan, niin olen ihmetellyt, missä on sitten se säätövoima, koska jos tuulivoimaa tehdään eikä ole sitä säätövoimaa olemassakaan, se järjestelmä on torso. Nyt parhaillaan tyynenä iltana voi olla, että tuulivoimaa tuotetaan 100 megaa ja tuodaan ulkomailta 2 000 megaa, ja siinä tilanteessa, 2 000 megaa, ollaan erittäin valtavissa vaikeuksissa koko energiajärjestelmän kannalta. Toivoisin, että tähän hommaan tulee järki.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Huru.

16.19 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kuten täällä on kuultu, kyseessä on kolmiosainen teknisluontoinen muutos, mutta vaikka tavoite on sujuvoittaa, niin tässä muutoksessa kyllä sujuvoittamisen sijaan sääntely vaikuttaa lisääntyvän ja monimutkaistuvan. Laissa oli tarkoituksena juuri päinvastainen toiminta, ja tässä lakiehdotuksessa tulisikin määritellä tarkemmin esimerkiksi myös se, mitä tarkoitetaan teknisillä, toiminnallisilla ja

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

taloudellisilla seikoilla, joiden nojalla uusiutuvan energian vähimmäisosuusvaatimuksesta voitaisiin poiketa.

Rakennusluvan hankinnassa näiden osalta tulee noudattaa tasapuolisuutta rakennushankkeeseen ryhtyvien kohdalla, ja nyt näin ei vaikuta olevan. Lakimuutoksen valmistelussa muutenkin tulisi kiinnittää huomiota oikeudenmukaisuuteen ja eri hankkeiden tasapuoliseen kohteluun. Mitä taas edustaja Hoskonen puhui tuulivoimasta ja sen vaatimasta säätövoimasta, se on juuri niin, ja se on myös iso osa meidän huoltovarmuuttamme energian hankinnassa. Me tarvitsemme tulevaisuudessa omaa energiaa, ja sen vuoksi omavaraisuuttamme pitäisikin nostaa energiantuotannossa. — Kiitos. [Hannu Hoskonen: Oikein, aivan oikein!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

16.21 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tuo edustaja Hoskosen puhe oli kuin musiikkia korville, [Hannu Hoskosen välihuuto — Välihuutoja] ja täytyy kyllä hämmästellä, että on näin perussuomalaisia ajatuksia eksynyt tuonne keskustaan. [Hannu Hoskonen: Ne ovat keskustalaisia perusajatuksia!]

Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen nosti tuossa tuulivoimarakentamista esille, ja siihen liittyy monenlaisia ongelmia tällä hetkellä: Sitä tuulivoimaa halutaan rakentaa valmiiden sähkölinjojen varteen, niiden lähelle, ja sähkölinjoja on siellä, missä on asutusta. Siellä, missä ei ole asutusta, ei ole myöskään sähkölinjoja, ja sinne ei tuulivoimaa haluta sillä tavalla, niin aktiivisesti, rakentaa. Kotikunnassani on tällä hetkellä vireillä semmoinen, että siihen kunnan rajan taakse nyt halutaan rakentaa tuulivoimaa, ja sinne tietenkin sitten joudutaan rakentamaan jonkinlainen sähkölinja, ja muun muassa näistä metsäaloista, jotka jäävät sinne sähkölinjan alle, omistajille maksettavat korvaukset ovat aivan naurettavia. On tämä ihmeellistä, että tänne saa jotain italialaisia yhtiöitä tulla mellastamaan Suomen kansalaisten maille.

Edustaja Hoskonen puhui säätövoimasta, ja se on juuri näin, eli tuulivoimayhtiöt ovat mielestäni markkinahäiriikköjä energiantuotannossa. Lain pitäisi olla niin, että jos joku rakentaa 50 megawattia tuulivoimaa, niin se joku sama yhtiö turvaisi silloin, kun ei tuule, 50 megawattia jollakin muulla konstilla sitä sähköntuotantoa verkkoomme. Näin tämän pitäisi olla, mutta täällä valitettavasti vain tällainen jonkinlainen... — Nyt pitää olla varovainen, etten sano mitään typerää. — Mutta siis näillä tuulivoimayhtiöillä ei ole mitään vastuuta sillä aikaa, kun ei tuule. Se tekee epätasa-arvoiseksi tämän energiantuotannon, ja vielä kun tämä hallitus on samanaikaisesti tämän turvealan teurastanut, niin kyllä kamala on tämä tuleva talvi [Hannu Hoskonen: Se on sitä!] ja tulevat talvet energiansaannin suhteen. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 121/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain sekä ratalain 24 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 138/2021 vp

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 20/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

9. Lakialoite laiksi luonnonsuojelulain 49 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 19/2021 vp Jari Myllykoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

10. Lakialoite laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 106/2020 vp Mia Laiho kok ym.

Lähetekeskustelu

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

11. Lakialoite laeiksi työsopimuslain, merityösopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite LA 14/2021 vp Kai Mykkänen kok ym.

Lähetekeskustelu

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

12. Lakialoite laiksi tieliikennelain liitteen 6.6 muuttamisesta

Lakialoite LA 16/2021 vp Janne Heikkinen kok

Lähetekeskustelu

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

13. Lakialoite laiksi liikenteen palveluista annetun lain 182 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 18/2021 vp Joonas Könttä kesk ym.

Lähetekeskustelu

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

14. Lakialoite laiksi Sipoonkorven kansallispuiston alueen laajentamisesta Malmin lentokentän, sen niittyjen ja ympäristön alueilla

Lakialoite LA 22/2021 vp Eva Biaudet r ym.

Pöytäkirja PTK 119/2021 vp

Lähetekeskustelu

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

15. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 19.10.2021 klo 16.35. Täysistunto lopetettiin klo 16.25.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola